

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

”Det är som att hamna i en rävsax, det är jäkligt svårt
att komma ur det och då har man ett kraftigt sår i
foten”

En kvalitativ studie om ungdomsarbetslöshet och dess relation till
ungdomskriminalitet

Jeanette Ejestränd
Robin Gustavsson

2014

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Sociologi
Socionomprogrammet

Handledare: Lars Westfelt
Examinator: Dimitris Michailakis

Abstract

Title: “It’s like getting into a fox trap, it’s damn hard to get out of there and then you have a deep wound in the foot” – A qualitative study of youth unemployment and its relation on youth crime.

Authors: Jeanette Ejestrand and Robin Gustavsson

Institution: Högskolan i Gävle, academy of health and working life, department of social work and psychology.

Keywords: Crime, unemployment, stigma, exclusion, adolescents

The study’s purpose is to examine the relation between youth unemployment and crime, so called youth crime. The focus of the study lies on the relation between unemployment and crime according to professionals’ perspective and how this confirms with former research. The empirical has been collected through qualitative interviews and analysed with stigma as main theory. The result of the study indicates that unemployment has a big impact on crime. However, there are several other parts involved, such as residence, health, education and upbringing. The conclusion is that all parts affects one and another and creates the bigger picture plus that the problematic area is complex, alienation is pervasive.

Sammanfattning

Titel: “Det är som att hamna i en rävsax, det är jäkligt svårt att komma ur det och då har man ett kraftigt sår i foten” – En kvalitativ studie om ungdomsarbetslöshet och dess relation till ungdomskriminalitet.

Författare: Jeanette Ejestrand och Robin Gustavsson

Institution: Högskolan i Gävle, akademien för hälsa och arbetsliv, avdelningen för socialt arbete och psykologi, HT 2013.

Nyckelord: Kriminalitet, arbetslöshet, stigma, utanförskap, ungdomar

Studiens syfte är att undersöka relationen mellan unga arbetslösa och kriminalitet, så kallad ungdomsbrottslighet. Studiens fokus ligger på relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet enligt professionellas perspektiv och hur detta stämmer överens med tidigare forskning. Empirin har inhämtats genom kvalitativa intervjuer och analyserats med stigma som huvudsakligt perspektiv. Resultatet i studien tyder på att arbetslösheten har en stor inverkan på kriminalitet. Dock spelar flera andra faktorer in, såsom boende, hälsa, utbildning och uppväxt. Slutsatsen är att alla olika delar påverkar varandra och skapar en helhet samt att problemområdet är komplext, utanförskapet är genomgående.

Tack!

Vi vill tacka alla som tagit del i den här studien och särskilt tack till våra informanter som ställt upp och varit väldigt öppna och tillmötesgående med sina berättelser. Era upplevelser har varit spännande och väldigt givande kunskapsmässigt att ta del av.

Vi vill även tacka de som inte hade tid eller lust att medverka som ändå tog sig tid att besvara vår kontakt.

Utan er alla hade den här uppsatsen och studie inte varit möjlig att genomföra. Vi vill rikta ett särskilt tack till alla sociala insatsgrupper i landet som gör ett strålande arbete.

Vi vill även slutligen ge en stor eloge till vår handledare för att du har tagit dig tid för oss.

Jeanette och Robin

Innehållsförteckning

1. Introduktion	5
1.1 Inledning	5
1.2 Uppsatsens disposition	5
1.3 Bakgrund	6
1.4 Precisering av problemställning	7
1.4.1 Syfte	7
1.4.2 Frågeställningar.....	7
1.5 Definition av begrepp	7
2. Tidigare forskning	9
2.1 Ungas levnadsvillkor idag	9
2.2 Social bakgrund och utbildning	9
2.3 Arbetets betydelse.....	10
2.4 Arbetslöshetens konsekvenser bland ungdomar	11
2.5 Ungdomsbrottslighet och ungdomsarbetslöshet.....	12
2.6 Sammanfattning.....	14
3. Teoretiska utgångspunkter	15
3.1 Stigma och stämpling	15
3.2 Mertons teori om strain.....	17
4. Metod	18
4.1 Vetenskapsposition	18
4.2 Studiens ansats.....	19
4.3 Litteratursökning	19
4.4 Val av metod.....	20
4.5 Urval	20
4.6 Uppsatsens trovärdighet	22
4.6.1 Validitet.....	22
4.6.2 Reliabilitet.....	22
4.6.3 Generaliserbarhet	23
4.7 Etiska aspekter	23
5. Resultat och analys	25
5.1 Presentation av informanter	25
5.2 Arbetslöshet	26
5.3 Uppväxt och utbildning	28

5.4 Boende	32
5.5 Hälsa	34
5.6 Kriminalitet.....	37
6. Slutdiskussion	42
6.1 Besvarandet av frågeställningar och tolkningar	42
6.1.1 Hur upplever en grupp professionella att kopplingen mellan arbetslöshet och kriminalitet ser ut för ungdomar?	42
6.1.2 Hur stämmer dessa erfarenheter överens med tidigare forskning på området?	43
6.2 Förslag till fortsatt forskning	44
6.3 Allmän diskussion	45
7. Referenser	46
BILAGA 1 – Intervjuguide.....	49

1. Introduktion

1.1 Inledning

Tanken att skriva denna uppsats fick vi från att Sverige har ganska hög ungdomsarbetslöshet, vilket ständigt debatteras och uppmärksammas i media, samt att media framhåller att ungdomskriminalitet ökar. Vi funderade på om trenden för de två olika områdena påverkar varandra dvs. högre arbetslöshet ger högre brottslighet inom målgruppen ungdomar, därför är vi intresserade av att se om det finns en koppling och hur den kopplingen ser sig mellan ungdomsarbetslöshet och ungdomskriminalitet och vilka faktorer som spelar in där.

År 2011 hade Sverige en ungdomsarbetslöshet på 22,8 procent, dvs. var tionde ungdom, varav det år 2001 var ca 15 procent (SCB, 2013). Genom denna till synes ökning enligt Statistiska centralbyrån finner vi intressant att se om även ungdomskriminalitet har ökat. Enligt SCB visar sig trender på arbetsmarknaden mer inom kategorin ungdomar än för övriga befolkningen vilket gör det intressant att se vilka effekter och vilken koppling arbetsmarknaden har i förhållande till kriminalitet. Denna utveckling gör att ungdomar har svårare att etablera sig i vuxenvärlden vilket påverkar flera faktorer (ibid). Genom detta finner vi det intressant att se hur kopplingen ser ut mellan kriminalitet och arbetslöshet när det gäller fler faktorer än själva arbetet.

Det är intressant att veta effekter av arbetslösheten i nuläget och vad som kan väntas vid en ny lågkonjunktur med ännu högre arbetslöshet och svårigheter för ungdomar att ta sig in på arbetsmarknaden. Den höga ungdomsarbetslösheten påverkar inte bara individen utan även samhället, vilket är av allas intresse och det är därför väl motiverat att bearbeta den eventuella problematiken för samhället som är ungdomsarbetslöshet innan den eskalerar.

1.2 Uppsatsens disposition

Uppsatsens första kapitel innehåller inledning, bakgrund, syfte och frågeställningar, disposition och begreppsförklaringar. I kapitel 2 redovisas tidigare forskning inom området. I kapitel 3 redovisas valda teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för analysen. I kapitel 4 presenteras vald metod. I kapitel 5 redovisas empirin varvat av resultat och analys som kopplas till teori och tidigare forskning. I kapitel 6 presenterar vi vår slutdiskussion där vi kommer att besvara frågeställningar efter bästa förmåga och ge förslag till vidare forskning. Vi kommer även ha en kort avslutande reflekterande diskussion.

1.3 Bakgrund

Enligt Estrada (2013) är ungdomarna överrepresenterade som grupp inom brottslighet men det ska påpekas att de flesta kriminella handlingar begås av vuxna, samt att ju grövre brott desto mindre representativa är ungdomarna. Forskning visar att uppväxt och levnadsförhållanden har betydelse för i vilken omfattning ungdomar begår kriminella handlingar. Efter år 1990 minskade antalet misstänkta vuxna och ungdomar för att sedan i början på 2000-talet öka, detta beror på en effekt av att rättsväsendet var mer framgångsrikt under 90-talet. Detta visar att risken för upptäckt/gripande påverkar statistiken (Estrada, 2013).

Grönqvist (2011) har i en studie om ungdomar påpekat att det finns ett starkt samband mellan arbetslöshet och kriminalitet, beteendet hos unga män när det gäller brottslighet samt att de är överrepresenterade i statistiken har enligt honom en stor del att göra med arbetslöshet. Han menar att för ungdomar mellan 19-24 år som är arbetslösa minst 180 dagar ökar risken med 9,3 procent att fällas för ett brott (Grönqvist, 2011). Risken att fällas för brott ökar med arbetslöshet men risken att begå ett brott ökar förmodligen avsevärt. Detta gör att eftersom ungdomsarbetslösheten i Sverige har ökat från 15 till 22,8 procent på tio år borde rimligen risken öka för att fler brott begås. Brå-undersökningen *Brott bland ungdomar i årskurs nio* (2013:3) visar att ungdomskriminaliteten trots allt minskar från år 1995 till 2011 och att andelen som inte begått något brott har ökat. Rapporten visar även på att gruppen ungdomar som begått många brott även den minskar (Brå, 2013:3).

Edmark (2002) har också påpekat i sin studie *Arbetslöshetens effekter på brottsligheten* att en ökad arbetslöshet leder till specifikt ökad egendomsbrott men att våldsbrotten är opåverkade av arbetslöshetsnivån. Därför menar hon att insatser för att minska arbetslösheten även fungerar som brottsförebyggande insats på sikt (Edmark, 2002), därför är det viktigt att veta vilka faktorer som påverkar kopplingen mellan arbetslöshet och kriminalitet, om det skall kunna arbetas förebyggande, enbart arbetsmarknadsåtgärder räcker inte. Enligt brottsförebyggande rådet (Brå) har fem av tio ungdomar stulit något dvs. inte grövre brott men snatteri och stöld (Brå, u.å.), vilket stöder Edmarks uttalande om att våldsbrotten är opåverkade men egendomsbrotten ökar.

1.4 Precisering av problemställning

1.4.1 Syfte

Studiens syfte är att undersöka relationen mellan unga arbetslösa och kriminalitet. Studiens fokus ligger på relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet enligt professionellas¹ perspektiv och hur detta stämmer överens med tidigare forskning.

1.4.2 Frågeställningar

De konkreta frågeställningar som uppsatsen syftar till att belysa är:

- Hur upplever en grupp professionella att relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet ser ut för ungdomar?
- Hur stämmer dessa erfarenheter överens med tidigare forskning på området?

1.5 Definition av begrepp

Professionella

Med professionella menar vi i denna studie människor som är yrkesverksamma inom problemområdet, dvs. personer som har kontakt på ett eller annat sätt med ungdomar med upplevelser av arbetslöshet och kriminalitet.

Ungdomar

Ungdomar som ett begrepp är svårdefinierat då begreppets innehåll är helt klart. Det är en fas i livet som inte avgränsas enbart efter ålder och skiftar beroende på om avgränsningen är fysiologisk/biologisk, känslomässig/psykologisk utveckling, social, kulturell eller utifrån officiella samhällskriterier (Estrada & Flyghed, 2013). I denna studie är begreppet ”ungdomar” personer mellan 15-24, eftersom att det är den gängse uppfattningen av en ungdom. Begreppet unga och unga vuxna används även för denna ålderskategori. Anledningen till att vi valt denna indelning av ålder för att beskriva begreppet ungdomar är att det finns en process till att bli del av vuxenvärlden som består av flera steg såsom att ha avslutat utbildningsfasen och etablerat sig i arbetslivet, vilket ger möjlighet till egen försörjning, erhållande av eget boende etc. Genom att det som Estrada och Flyghed beskriver har blivit en tendens att det tar allt längre tid för ungdomar att uppnå detta, kan på så sätt det som anses ”ungdomsfasen” ha blivit längre.

---

¹ Se ”Definition av begrepp” för ytterligare förklaring.

Kriminalitet

Med begreppet kriminalitet menas i denna studie gärningar som är i strid med svensk lag och vilka är föreskrivna med straff.

Ungdomsbrottslighet

Ungdomsbrottslighet är även det problematiskt att definiera (Estrada & Flyghed, 2013). Med ungdomsbrottslighet menas i denna studie ungdomar som har begått eller begår brott dvs. att när begreppet används skall en ungdom vara dömd eller misstänkt för att en koppling skall kunna hittas i denna studie. Estrada och Flyghed beskriver att ett synsätt är själva handlingen, att omvärlden ser beteendet som avvikande (ibid).

Arbetslöshet

I denna studie är arbetslöshet personer som är sysslolösa och står till arbetsmarknadens förfogande vilket innebär att även studerande ingår om de är aktivt sökande.

2. Tidigare forskning

Under denna rubrik skall vi ge en överblick över tidigare forskning om unga arbetslösa och dess koppling till kriminalitet som bidrar till att sätta in vår studie i sitt sammanhang. Vi har sökt och funnit internationell såväl som nationell forskning kring problemområdet. Avsikten med denna studie är att undersöka och få förståelse för kopplingen mellan ungdomsarbetslöshet och ungdomsbrottslighet. Detta sker dels genom samtal med ett begränsat urval svenska professionella arbetare inom området och dels genom att studera tidigare forskning på området.

2.1 Ungas levnadsvillkor idag

I Ungdomsstyrelsens rapport, *En analys av ungas etablering och försörjning* (2005:1) framförs att de ungas väg in i vuxenlivet är en process som består av flera steg såsom att avsluta sin utbildning, erhålla ett arbete och egen bostad. Att bli självförsörjande är ett av de viktigaste stegen till att kunna etablera sig i vuxenvärlden. Först när unga har en inkomst har de också möjlighet att flytta hemifrån och bilda familj. På så sätt är ungas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden en väldigt viktig fråga för deras tillgång till välfärd och makt (Ungdomsstyrelsen, 2005:1). Hammer (2004) påvisar att eftersom unga arbetslösa oftast saknar längre arbetslivserfarenhet har det många av dem som inte har rätt till arbetslöshetsersättning och är därför beroende av stöd från familjen och/eller socialbidrag (Hammer, 2004). Detta gör att den unge arbetslösa ännu mer riskerar social exklusion och skamkänslor då handlingen att behöva ta emot socialbidrag fortfarande är väldigt stigmatiserat i samhället.

Processen för ungdomarna att ta sig in i vuxenlivet har enligt många studier blivit längre och mer utdragen idag. Aktuell forskning visar att ungdomar mellan 16 och 24 år som under en längre period varken arbetar, studerar eller har någon annan känd sysselsättning ofta får betydande problem att senare etablera sig i samhället. Det finns ett klart samband mellan att på detta sätt vara utanför i unga år och senare i livet (Ungdomsstyrelsen, 2005:1).

2.2 Social bakgrund och utbildning

Det har visat sig att den sociala bakgrunden påverkar hur den unges utbildning utformar sig men också hur arbetslösheten upplevs av ungdomarna (Statens folkhälsoinstitut, 2002:18). I SOU-rapporten, *Unga som varken arbetar eller studerar* (2013:74) uppmärksammas det att socioekonomi och uppväxtförhållanden har betydelse för ungdomars framtida möjligheter till etablering i arbetslivet. Att växa upp i en familj där det finns bristande socioekonomiska förutsättningar och sociala problem medför sämre förutsättningar till att lyckas i skolan, större

risk för avvikande beteende i tonåren och för senare svårigheter i etableringen på arbetsmarknaden. Att växa upp i en familj där föräldrar har mottagit ekonomiskt bistånd medför också en överrisk för att varken arbeta eller studera (SOU, 2013:74).

I Ungdomsstyrelsens rapport, *En analys av ungas utanförskap* (2008:9) framförs det att det är väldigt viktigt med bra sociala relationer till kamrater och lärare i skola för elevernas trivsel och skolprestation. Rapporten visar även på att det är viktigt att eleverna upplever att de blir uppmärksammande och sedda av de vuxna i skolan och att aktiv motverkan till mobbning och trakasserier sker. Ett ständigt utvecklingsområde som rapporten även hänvisar till är betydandet av att skolan samverkar med föräldrarna, att det är viktigt att rektorer och lärare skapar lyfter fram betydelsen av att skapa goda relationer med elevernas föräldrar och får dem engagerade i skolans arbete och elevernas läsläsning (Ungdomsstyrelsen, 2008:9).

I SOU-rapporten, *Unga som varken arbetar eller studerar* (2013:74) sägs det även att det i dagens samhälle är väldigt svårt att få ett arbete om en person inte har en utbildning. Unga har därför svårare att ta sig in på arbetsmarknaden i dag. Unga som inte arbetar eller studerar är en grupp som har det särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden. Åtta procent av alla som var mellan 15-24 år varken arbetade eller studerade år 2012 (SOU, 2013:74).

2.3 Arbetets betydelse

I Statens folkhälsoinstituts rapport, *Ungdomsarbetslöshetens konsekvenser för folkhälsa och social anpassning* (2002:18) uppges hur väsentligt det är för människors egen självbild hur de uppfattar att andra personer ser på henne. Vad personen tror om hur samhället uppfattar arbetslösa kan på så sätt vara betydelsefullt för den arbetslöses egen självbild (Statens folkhälsoinstitut, 2002:18). På så sätt kan den oftast relativt negativa synen på arbetslösa och den stigmatisering som oftast är relaterat till arbetslöshet påverka den arbetslöses egen självbild negativt. Rapporten fortsätter att beskriva hur en av deltagarna i en undersökning av ”de ungas upplevelse av arbetslöshet” att de inte känner sig uppskattade och känner sig bortglömda när de blir arbetslösa. Panik växer varje dag och den dagliga kontakten med människor försvinner, eftersom det blir mest hemmasittande. Eftersom de inte får något som sysselsätter dem under dagarna blir de trötta och slöa och dagarna blir enahanda. Självförtroende försvinner även alltmer och ingenting känns roligt för dem (ibid).

Ploeger (1997) menar att arbete ofta är tänkt att avskräcka deltagande i brottslighet, men att självrapportdata från ungdomsbrottslingar genomgående beskriver en positiv korrelation mellan arbete och småbrottslighet. Denna analys testar tre möjliga förklaringar till denna

korrelation. Den första är att skillnaderna i brottslighet mellan arbete och icke-arbetare finns före anställning. Den andra hävdar att arbete ökar självständighet från föräldrarna, vilket minskar den kontrollerande effekten av föräldrainsflytande. Den tredje förklaringen, som bygger på Sutherlands teori om differentiell association, är att arbete ökar brottsligt beteende genom att utsätta ungdomar för ett bredare nätverk av kamrater (Ploeger, 1997). Analys av data visar ett positivt samband mellan arbete och vissa former av brottslighet, särskilt alkohol- och droganvändning. Selektionsfel förklarar mycket, men inte alla associeringar. Även om inget stöd finns för föräldrainsflytande förklaringen, är den återstående arbetseffekten förklarad av exponering för brottsliga kamrater (ibid). Anledning till att vi har valt att ha med denna forskning är att Ploeger lyfter fram tre potentiella förklaringar till kopplingen mellan arbete och småbrottslighet som vi anser är viktiga att lyfta fram.

2.4 Arbetslöshetens konsekvenser bland ungdomar

Hammarström (1996) ger en översikt av den forskning som är gjord bland arbetslöshet och dess påverkan på människor. Arbetslöshet, särskilt bland ungdomar, utgör ett av de allvarligaste problemen i dagens samhälle. Resultatet visar att arbetslöshet är en riskfaktor för såväl kroppslig som psykisk ohälsa, för försämrade hälsovanor samt för sociala konsekvenser (Hammarström, 1996).

Kieselbach och Traiser (2003) framhåller att Europeiska unionen anser att långtidsarbetslöshet bland ungdomar är ett hinder för deras fullständiga integration i samhället. Kommissionen Europeiska unionen har därför stött forskning om de mekanismer genom vilka ungdomsarbetslösheten leder till "social exklusion". Resultaten visar att arbetslöshet är en central riskfaktor för unga vuxna, som i det långsiktiga hotar den övergripande integreringen av ungdomar i samhället. Det visar även att den viktigaste skyddande faktorn för arbetslösa ungdomar är socialt stöd. Medan integrering i sociala nätverk är av stor betydelse för ungdomar från norra Europa, familjen är ännu viktigare i Sydeuropa. Speciellt på grund av den höga nivån av stöd från familjen, är antalet ungdomar med hög risk för social exklusion i allmänhet lägre i södra Europa än i norra Europa. Resultaten tyder också på att konstruktionen av social exklusion leder till ingripanden som minskar de personliga och samhälleliga kostnaderna för ungdomsarbetslösheten (Kieselbach & Traiser, 2003).

Hammer (2004) är dock noga med att poängtera ut att arbetslöshet bland unga inte nödvändigtvis leder till långsiktig marginalisering och social exklusion, utan beror istället på den unges egna psykiska hälsa, utbildningskvalifikationer, förmåga att hantera arbetslöshet och

längden på arbetslösheten. Författaren menar även på att det är viktigt att skilja på frivillig och ofrivillig arbetslöshet då det förekommer olika fall där unga vuxna frivilligt är arbetslösa för att antingen pröva på olika typer av jobb innan de finner sitt ”drömjobb” eller att den unge inte vill ha ett fast arbete (Hammer, 2004).

2.5 Ungdomsbrottslighet och ungdomsarbetslöshet

Baron (2008) lägger fram i sin studie att merparten av tidigare forskning har visat att det finns en svag eller inkonsekvent koppling mellan arbetslöshet och kriminalitet men att det alltmer börjar visa på en förändring i senare forskning, som visar att arbetslöshet eller förändringar i arbetslösheten, är kopplade till vissa typer av brottsligt beteende (Baron, 2008). Baron fortsätter med att beskriva hur han kommer göra en undersökning med 400 hemlösa gatuungdomar² i en storstad i västra Kanada som informanter till att undersöka kopplingen mellan arbetslösa och brott genom att använda ”general strain theory” även kallad strainteorin. Han väljer att fokusera på hur dessa unga människor tolkar deras egen erfarenhet av arbetslöshet och hur dessa tolkningar kan leda till kriminalitet. Baron menar att gatuungdomar ofta är arbetslösa, spenderar tid utan tak över huvudet och umgås på gatan regelbundet och menar på att av dessa anledningar har de större risk för utanförskap och hamnar i riskzonen för kriminalitet (ibid). Resultaten av Barons undersökning visar att effekten av arbetslöshet på brottsligheten förmedlas och modereras främst av andra variabler, och inte enbart av arbetslöshet. I synnerhet, är arbetslösheten beroende av externa tillfälliga tillskrivningar som leder till ilska över arbetslöshet, vilket i sin tur leder till kriminalitet. Den direkta effekten av arbetslöshet på brottsligheten regleras av missnöje och minimala sökningar av arbete. Ilska över arbetslösheten är också ett resultat av negativa subjektiva tolkningar av ekonomiska situationer och en fortsatt fastsättning till arbetsmarknaden. Dessutom leder dessa negativa subjektiva uppfattningar, avsaknaden av statligt stöd, en minskning av social kontroll och långvarig hemlöshet till större delaktighet i brottslig verksamhet. Brottslig inblandning uppmuntras också av kamrater, avvikande värden, och brist på rädsla för straff (ibid).

Ostrowsky och Messner (2005) ville med sin forskning rikta in sig på unga vuxna istället för vad den mer vanliga forskning riktar in sig på där strainteori används, nämligen tonåringar. Forskarna använde sig av data från Youth Survey National (NYS) Wave 7, där respondenterna

---

² Med termen *hemlösa gatuungdomar* menas i detta stycke ungdomar som antingen har rymt eller stötts ut från deras hem och/eller spenderar en del eller all sin tid på offentliga platser. För att vara med i denna studie var informanterna tvungna att uppfylla fyra kriterier; (1) de måste vara 24 år eller yngre, (2) de måste ha lämnat eller slutat skolan, (3) de måste vara under studiens gång arbetslösa, och (4) de har spenderat tid utan fast adress eller bor i ett härbärke under de föregående 12 månaderna.

tillfrågades om deras brottsliga överträdelser när de var i åldern 20 till 29. Resultaten visade att unga vuxna som har upplevt utsatthet var mer benägna att begå både egendom och våldsbrott. Dock var dessa förhållanden öppna för alternativ individuell tolkning av vad som anses ”kränkande särbehandling” (Ostrowsky & Messner, 2005), men en skälig idé till vad som kan tänkas vara ”kränkande särbehandling” för dessa ungdomar kan vara långvarig arbetslöshet. Tidigare forskning, menar Ostrowsky och Messner, föreslog att kriminella överträdelser var relaterat till en mer allmän brottslig livsstil och empiriska analyser visar att tidigare brottsliga överträdelser förutspår offerrisker (ibid).

En studie som gjordes i Lagos, Nigeria ville undersöka vad för sorts riskfaktorer som kan påverka arbetslösa ungdomars vilja till att vända sig till gäng och kriminell verksamhet. Nigerias ungdomar hotas i strängare grad än ungdomar från mer utvecklade länder, såsom Sverige, av arbetslöshet, hot av våld, fattigdom och begränsade framtidsmöjligheter. Detta har vad Salaam (2011) beskriver lett till en aldrig tidigare skådad ökning av antalet ungdomar som vänder sig till gäng som ett sätt att hantera frustrationen som uppstår från deras oförmåga att komma åt resurser som skulle bidra till sin grundläggande försörjning (Salaam, 2011), det är kort och gott alltså ett sätt för dem att överleva. En kombination av tekniker användes, såsom muntliga djupintervjuer och enkäter, för att samla in data till studien. Resultaten som fastslogs var att det var en del stora levandefaktorer- och villkor, såsom stora familjer, lands-/stadsbygd migration, fattigdom och polisens korruption, som utgjorde valet i att gå med i gäng och kriminalitet som en alternativ möjlighet att förbättra ungdomarnas levnadsvillkor (ibid).

Forskare har enligt Chatterjee (2006) lyckats identifierat en rad av riskfaktorer till uppkomst och fortsättning av ungdomsgäng. Forskning visar att socioekonomiska (fattigdom och arbetslöshet, verklig eller upplevt underläge), familjerelaterade (dysfunktionella, kränkande eller försumlig familj), skola (dåliga studieresultat och svag anknytning till skolor) och samhälle (oorganiserad, brottsbenägna och osäkra) faktorer som bidrar till marginalisering av ungdomar, såväl som negativa individuella/biologiska faktorer (antisociala attityder, FASD³) kan bidra till uppkomst och fortsatt existens av ungdomsgäng. Data som Chatterjee visar tyder på att det finns både ”push- och pull” faktorer som bidrar till ungdomars beslut att gå med i ett gäng, och dessa överlappar med riskfaktorerna. Dessa inkluderar såsom Chatterjee presenterar; en dysfunktionell familj, som präglas av övergrepp och vanvård, socialt oorganiserade

---

³ *Fetal Alcohol Spectrum Disorder* (FASD) är ett paraplybegrepp som beskriver ett kontinuum av permanenta fosterskador orsakade av moderns alkoholkonsumtion under graviditeten, vilket inkluderar, men är inte begränsat till fetalt alkoholsyndrom (FAS).

samhällen, dåliga studieresultat, brist på möjligheter till prosociala aktiviteter som rör särskilt sysselsättning, förekomst av gängmedlemmar i familjen, kamratgruppen och/eller grannskapet som leder till modellering, och ungdomars behov av acceptans, kärlek, disciplin, struktur, pengar, säkerhet, personligt skydd och droger (Chatterjee, 2006).

En studie som gjordes i Rumänien kring landets moraliska, psykologiska och ekonomiska kris visar på att den främsta orsaken till fattigdom är den utökade ekonomiska krisen bland annat på grund av irrationell nedläggning av hundratals företag, fabriker och dess växande konsekvens, nämligen arbetslöshet. Även om fattigdom inte kan räknas som direkt orsak till ungdomsbrottslighet påverkar det ändå starkt hur familjer uppfostrar sina barn och användning av olagliga metoder som ”lösningar”. Fattigdom gynnar fenomenet ”gattungdomar”, och späder på ungdomsbrottsligheten i statistiken. Brott, stölder, prostitution och droger förhöjer antalet ungdomsbrottslingar som landet kan hantera (Ungureanu, 2013).

2.6 Sammanfattning

I detta kapitel har vi försökt ge en bild av vad tidigare forskning säger om ungdomsarbetslöshet och ungdomskriminalitet, och dess kopplingar till varandra. Både arbetslöshet och kriminalitet är komplicerade fenomen som är sammankopplade med såväl familjesituation, utbildning, ekonomi, sociala kontakter, hälsa och själva identiteten hos personen. Detta stämmer väl med upplägget på vår studie som försöker fånga arbetslivsintegreringen utifrån professionellas perspektiv.

Anledning till att vi har med Baron (2008) är för att visa att arbetslöshet inte helt och hållet leder till brottslighet men ändå har en klar koppling enligt denna undersökning. Ilska och missnöje över arbetslöshet och sin ekonomiska situationer har lett till större delaktighet i brottsligt beteende. Vi är medvetna om att resultatet är subjektivt med tanke på att gatuungdomar förmodligen har högre antal brottsdelaktighet på grund av hemlöshet, men vi känner att forskningens resultat kan ge oss en inblick i ungdomars känslor kring långvarig arbetslöshet.

3. Teoretiska utgångspunkter

När vi fördjupade oss i tidigare forskning så fann vi att stigma och stämpling är återkommande och därför är tillämpbar på vår studie. Vi fick även ta del av några återkommande teorier inom kriminologi som florerar i tidigare forskning, dessa tänkte vi bara nämna kort för att få en överblick. Teorin som vi har fokuserat på är stigma och vi använder oss främst utav Erving Goffmans (2010) bok *Stigma* som källa till teorin eftersom vi anser att den är en bra referens. Vi kommer även dels fokusera på Mertons teori om strain, som presenteras i Jerzy Sarneckis (2009) bok *Introduktion till kriminologi*, då det är en strukturell teori kring samhällsstruktur, vilket vi känner är relevant till vår studie eftersom diskussioner kring arbetslöshet och kriminologi oftast leder till struktur- och samhällsdiskussioner.

3.1 Stigma och stämpling

Stämplingsteorin är en teori som bygger på symbolisk interaktionism men är modernare och fick sitt stora genomslag först på 1960- och 1970-talen. Sarnecki (2009) hänvisar till Tannenbaum som ansåg att samhällets utpekande av en brottslig individ som ond kan leda till att individen till slut accepterar denna syn på sig själv, uppfattar sig som ond och betar sig därefter. Med den sortens självuppfattning fortsätter på så vis individen att bryta mot samhällets normer i ännu större utsträckning (Sarnecki, 2009). Stämplingsteoretiker menar att det etablerade samhället och dess krav på individen är orsak till brottslighet. De menar dock inte att brottsligheten är orsakad av sociala förhållanden utan att den är definierad av dessa. På så sätt fokuserar stämplingsteoretiker mer till betydelsen av omgivningens reaktioner på en avvikande handling (ibid).

Stämplingsteori leder oss in på stigma som enligt Goffman (2010) handlar om att samhället och grupper delar in människor i kategorier utan att reflektera över det, förväntningar som ställs på människor över vilka egenskaper eller hur de bör vara. Om en person inte uppfyller ens krav förändras bilden av personen från vanlig person till en avvikande individ. Detta beror på miljön och gruppen personen befinner sig i. En egenskap i en grupp kan ses som avvikande men i en annan som vanlig. Stigma behöver dessutom inte vara en egenskap som någon besitter utan det handlar även om saker som rör personen exempelvis yrke, klädstil osv. Förenklat kan det sägas att stigma handlar om att en person besitter en egenskap eller attribut som inte hör ihop med en grupp, samhällets mönster eller stereotypa föreställningar av verkligheten (Goffman, 2010).

För att det skall räknas som stigma menar Goffman att effekten av att bli utstött och stämplad måste vara omfattande, det vill säga att konsekvenserna måste påverka individen på så sätt att

det blir ett hinder eller liknande i vardagen. Att bli stämplad innebär att en individ avviker från mönstret en grupp eller samhället satt upp. Därför behöver det vara en omfattande stämpling för att det skall påverka vardagen, att bli stämplad av vissa grupper men inte av samhället behöver inte betyda att en individ blir stigmatiserad. Detta gör att i vissa grupper kan personen vara avvikande men för andra kan egenskapen vara positivt laddad. Relationen mellan en stigmatiserad person och en grupp har två sidor, antingen kan personen se att denne avviker sig från övriga eller så kan personen anta att omgivningen inte märker detta (ibid).

Goffman tar upp tre olika typer av stigman. För det första finns det kroppsligt stigma som betyder att en person sticker ut rent fysiskt. För det andra finns ett stigma som är en persons karaktär och diverse attribut som återspeglar vem personen är. Det kan handla om personens beteende (exempelvis kriminella gärningar). Det handlar även om hur en person ifråga är, om personen har några psykiska åkommor eller lider av alkoholism osv. Tredje och sista kategorin är det Goffman kallar stambetingat och innefattar etnicitet, religiösa uppfattningar och härkomst. Vissa stambetingade stigman kan inte påverkas och är ärftliga och kan därför drabba en hel grupp som till exempel en familj eller ett helt folkslag. Det alla dessa tre kategorier har gemensamt är att det finns ett attribut som gör att personen bortser från övriga attribut som ändå är gemensamt med gruppens, det som blir konsekvensen är att gruppen undervärderar personen utifrån en egenskap som speglar hela personen (ibid).

För att knyta stigmatisering till denna studie bör vi se på kategori två det vill säga hur en person är, arbetslöshet och kriminella gärningar kan skapa ett stigma för ungdomar. Goffman talar om att när en person stigmatiseras bygger det upp en ideologi som stämmer överens med ens egen uppfattning. Ett exempel är att en arbetslös ungdom blir stigmatiserad i en grupp av arbetande för att denne avviker. På så sätt bygger gruppen upp en ideologi om att den personen är underlägsen och tillskriver personen ifråga egenskaper som kanske denne inte besitter men som hör till ens stereotyp om arbetslösa. Denna stigmatisering kan leda till att personen börjar tillämpa egenskaper eller beteende som anses vara synonymt med orsaken till stigmatiseringen (ibid).

En stigmatiserad person kan reagera olika på att få en stämpel över sig, personen kan vända på situationen och anse att det är alla andra som avviker, exempelvis grovt kriminella kan se det mer som att det är övriga samhället som avviker. Å andra sidan kan personen erkänna ett stigma och dennes identitet kan byggas upp kring just den egenskapen, personen kan även försöka rätta till den egenskapen som skapar stigmat här kan det röra sig om att en arbetslös person kommer ut på arbetsmarknaden och därigenom försvinner stigmat om det rör sig om yrke som

avvikande. En stigmatiserad person kan använda sig av stigmat som orsak till sekundära vinster exempelvis kan en arbetslös person som är kriminell använda stigmat arbetslös som en ursäkt för att begå kriminella handlingar, skulle personen sedan få ett arbete kan den stigmatiserade försöka hitta en annan orsak för att rättfärdiga kriminella handlingar (ibid).

Goffman tar även upp exempel med att om någon är intagen på anstalt och det är därför stigmatiseringen uppstår så är det lätt att en grupp bildas och i vissa fall är den enda gemensamma egenskapen själva stigmat. Detta gör att bilden av stigmat skapas utifrån andra med samma stigma, vilket kan leda till en större avvikelse till övriga samhället/grupper (ibid).

3.2 Mertons teori om strain

Det finns en hel del förklaringsteorier till det brottsliga beteendet, Mertons teori om strain är en av dessa som Sarnecki (2009) beskriver i sin bok *Introduktion till kriminologi*. Liknande som stämplingsteorin pekar strainteorin till det etablerade samhället och dess krav på individen som orsak till brottslighet. Strainteorin är en strukturell teori som baserar sig på att istället för att se oordning som en orsak till brottsligt beteende att det istället är själva samhällsstrukturen som roten till uppkomsten av avvikande beteende i samhället. Brott är därmed ett socialt fenomen enligt Mertons teori om strain och att det är den stora fokusering på etablerade livsmål som är orsaken till uppkomsten av kriminalitet och andra sociala problem i samhället. Medan livsmålen bygger på medelklassvärderingar och på så sätt är likartade för människor som bor i samma samhälle är möjligheterna att uppnå dessa mål synnerligen orättvist fördelat. Merton som Sarnecki presenterar menar att dessa motsättningar mellan mål och medel kan leda till strain, eller *anomi*, som ökar risken för avvikande beteende hos de underprivilegierade (Sarnecki, 2009).

4. Metod

I denna del kommer vi redovisa vårt val av metod med resonemang om hur den kommer att lämpa sig för att besvara syfte och frågeställningar. Detta kommer vi göra genom att använda teoretiska begrepp samt hänvisning till litteratur. Vi kommer att redogöra för vårt tillvägagångssätt för att samla in empiri och även hur vi har tänkt kring urval och avgränsningar. Vidare redogör vi för operationalisering av begrepp och hur data samlas in. Detta görs utifrån vetenskapsteoretiska överväganden och aspekter som validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Avslutningsvis kommer vi avslutningsvis i denna del även att föra en kritisk diskussion om metodens begränsningar och resonera kring forskningsetiska frågor.

4.1 Vetenskapsposition

Det vetenskapliga förhållningssätt vi har i studien är hermeneutiskt. Enligt Wallén (1996) handlar hermeneutiken om tolkning, det menas att kunna tolka en innebörd i ett sammanhang. Man försöker hitta sammanhang i exempelvis en handling, vad ligger bakom handlingen och hur ser kontexten ut. Hermeneutiken är som ett pussel som måste matcha olika delar för att få fram en bild av helheten, i detta sammanhang är det upplevelser och handlingar som ska matchas i en kontext för att se vad som påverkat dessa och hur de påverkar helhetsbilden (Wallén, 1996).

Wallén tar upp några huvudpunkter i hermeneutiken:

- Främst handlar det om tolkning av innebörden i en handling etc.
- Vi som tolkar har en förförståelse, vilket forskare måste vara medveten om när de tolkar.
- Att kunna växla från att se delar till helheten för att på så sätt kunna se hur och om delarna påverkar helheten och för att förstå delarna måste helhetens förstås.
- När en person tolkar måste denne ta i beaktande hur situationen ser ut, om den tolkar en handling måste den även förstå i vilken situation den handlande befann sig i och vad som var målet med handlingen samt hur den påverkade situationen (ibid).

Man kan sammanfatta punkterna i den hermeneutiska cirkeln där förförståelse blir en ny förståelse för tolkningen, som i sin tur leder till en ny förförståelse för nästa del. Det vill säga man går in med en förförståelse för att tolka en del som används för att tolka en helhet och vice versa (Rokenes, 2007). Rokenes menar att förförståelsen är vår bakgrund när det gäller känslor, erfarenheter, kultur, tankar o.s.v. (ibid). Detta gör att i den hermeneutiska cirkeln använder vi vår förförståelse för att förstå och tolka något, vilket gör att det vi skall förstå påverkas av vår

förförståelse. Därför är det viktigt att vi har detta i beaktande eftersom vi tolkar och förstår med vår egen utgångspunkt som vi upplever det.

Rokenes påtalar även att alla ser världen utifrån olika perspektiv beroende på sin förförståelse och därför påverkar detta alla situationer, även om vi har en god självinsikt om vår bakgrund och förförståelse så har vi lättare att hitta gemensamt synsätt på situationer med likasinnade (ibid). Detta måste vi ta hänsyn till i vår studie, att även hur stor förförståelse vi har för individernas situation så kommer vi inte ha samma perspektiv på situationer, faktorer och förståelse. Vilket gör att vi skapar en annorlunda förståelse för helheten och delarna i kontexten på både gott och ont, vi kan se sammanhang som individerna inte sett men samtidigt missar vi en bit.

4.2 Studiens ansats

Vårt tillvägagångssätt i denna studie är abduktivt, eftersom en deduktiv strategi har sin förförståelse i teorin och en induktiv har sin utgångspunkt från empirin. Den abduktiva strategin har utgångspunkt i empirin men har samtidigt frågor grundade i teorier vilket gör att det skapas en djupare innebörd för att få fram dolda mönster (Larsson & Goldberg, 2008). Studiens upplägg är deduktiv med tanke på att våra frågeställningar samt intervjufrågor är präglade av vår valda teori, sedan använder vi empirin till att hitta mönster och bygga studiens resultat utifrån dessa. Eftersom vi utifrån teorin lägger fokus på vad som anses vara relevant men ändå är öppna för mönster i empirin blir det ett abduktivt förhållningssätt gentemot studien (Larsson i Larsson et al, 2005a).

4.3 Litteratursökning

För att erhålla kunskap om det valda ämnet har systematiska sökningar gjorts i databaser såsom LIBRIS, ProQuest, Academic Search Elite samt även i databaser där vi sökt på ämnesområden som socialt arbete och sociologi. Sökorden som användes var: youth, young adults, unemploy*, employ*, delinquen*, juvenile, crim*, youth crim*. Informationen har även sökts på Internet genom sökmotorerna Google och Google Scholar där vi använt de tidigare beskrivna sökorden på engelska samt svenska sökord som: unga vuxna, ungdom*, arbetslös*, ungdomsarbetslös*, krim*, ungdomskrim*. Sökorden kombinerades på olika sätt för att få fram de mest relevanta träffarna för problemområdet. Sökningar har även delvis gjorts på hemsidor såsom: socialstyrelsen samt ungdomsstyrelsen. Exempel på andra källor för relevant litteratur gavs även från handledare samt hittades genom referenslistor i den litteratur vi hittat med angränsande ämne.

Det visades sig relativt svårt att hitta nyare forskning i ämnet, då många forskare refererar till 1990-talets krisår och ännu längre tillbaka i tiden men försäkring gjordes genom att sortera antalet träffar till att inkludera litteratur och avhandlingar utgivet mellan år 2000-2013 för att säkra att forskning även var sentida. Anledningen till att vi använde oss av trunkeringstecken (*) var att möjliggöra att sökresultaten skulle kunna innefatta olika böjelser av sökorden. Exempel på andra källor för relevant litteratur gavs från handledaren samt hittades i referenslistor i böcker med angränsande ämne.

4.4 Val av metod

Kvale (1997) menar att det är forskningsfrågan, alltså vad undersökningen innehåller och vad den syftar till, som skall avgöra vilken metod som väljs för en studie (Kvale, 1997). Vårt syfte med arbetet är att undersöka kopplingen mellan unga arbetslösa och kriminalitet. Vi vill utifrån professionellas perspektiv förstå hur deras uppfattningar är kring om det finns någon eventuell koppling mellan ungdomsarbetslösa och kriminalitet, om de själva har märkt något under deras tid som professionella. Utifrån detta syfte och för att få svar på våra frågeställningar har vi valt att använda kvalitativa intervjuer. Larsson (2005a) menar att i en kvalitativ undersökning försöks det få kunskap om individers subjektiva upplevelser och beskrivningar av sig själva. Genom kvalitativ metod kan vi använda oss utav öppna intervjuer som kan ge oss insikt i attityder, känslor och kunskap om det vi avser studera (Larsson i Larsson et al, 2005a).

Vi hade kunnat använda oss av en kvantitativ metod via enkäter. Dock anser vi att även om vi hade fått fram diverse faktorer som speglar en eventuell koppling mellan ungdomsarbetslöshet och ungdomskriminalitet så hade vi inte kunnat nå in på djupet och sammankoppla de olika faktorernas betydelse på samma sätt som i en kvalitativ metod. Eftersom vi i denna studie försöker få fram upplevelsen hur faktorerna påverkar ansåg vi det lämpligast att förbise en kvantitativ metod för att försöka få fram mer konkreta pusselbitar som vi förhoppningsvis kan matcha ihop för att få en helhet och överblick över kopplingen.

4.5 Urval

Elofsson (2005) menar att valet av urvalsförfarande liksom storlek på urvalet styrs av effektiviteten i en kvantitativ undersökning. Antingen kan det utifrån tillgängliga resurser göras ett urval som ger så mycket information som möjligt eller informationen som behövs kan erhållas med så mycket resurser som möjligt (Elofsson i Larsson et al, 2005). Detta anser vi även kan nyttjas till en kvalitativ undersökning, genom att forskaren får använda sig av det de redan har eller försöka införskaffa det som behövs. Vi ansåg att det är viktigt att vi har

respondenter som har mest att tillföra till studien informations- och kunskapsmässigt, och av den anledningen valde vi att vända oss till professionella inom socialt arbete och kriminalvård istället för unga vuxna med kriminell bakgrund. Enligt Kvale (1997) ska antalet informanter vara så många som anses behövas till undersökningen utifrån dess syfte, men att det vanliga antalet brukar ligga mellan 5-25 intervjuer (Kvale, 1997). Vårt önskemål var att genomföra cirka sex till åtta intervjuer, och jämnt fördela dessa mellan professionella inom socialt arbete och verksamma inom kriminalvård. Vi hoppades också på en någorlunda jämn fördelning mellan kön, för att förhindra eventuell representativ avvikelse.

I uppsatsen intervjuades fyra personer som är yrkesverksamma inom problemområdet. Valet av informanter ur olika grupper var att försöka få en bredare och djupare förståelse av det studerade problemområdet utifrån ett observatörsperspektiv. För att komma i kontakt med informanter kontaktades en rad av socialvård- och kriminalvårdsinriktningar. I kontakt med Brå hänvisades vi till en utvecklingsenhet där två professionella var villiga att delta i en intervju som arbetar kring brottsförebyggande och trygghetskapande arbete. En av dessa professionella tackade dock nej vid intervjudagen genom att denna kände att han inte kunde tillföra något. Vi är medvetna om att denna informant har sin förförståelse genom forskning och inte individbaserat arbete, men vi ansåg trots detta att informanten kunde ge oss en god förståelse och kunskap utifrån sin erfarenhet.

Genom en av de professionella på utvecklingsenheten hänvisades vi även till ett projekt där det fanns en koppling till frågan om arbetslöshet och kriminalitet. Vid kontakt med en av samordnarna erhöles vi båda samordnarna till projektet som tackade ja till att bli intervjuade. Vid intervjudagen fick en av samordnarna dock förhinder och kunde inte närvara till intervju.

En av uppsatsförfattarna kom under sin praktik i kontakt med yrkesverksamma inom eftervården. En av dessa yrkesverksamma kontaktades och tackade ja till att bli intervjuad. Denne hänvisade även till en annan yrkesverksam inom eftervården som även tackade ja. Dessa två professionella är beteendeterapeut respektive socionom i bakgrunden. Uppsatsförfattarna ansåg det inte nödvändigt att samtliga yrkesverksamma var socionomer eftersom det var berättelsefragment från ett observatörsperspektiv kring problemområdet som var i fokus.

4.6 Uppsatsens trovärdighet

Uppsatsförfattarna genomförde två intervjuer var. Ansvarande av transkribering skedde genom lottning varav resultatet ledde till att det blev en intervju som observatör och en som intervjuare att transkribera var.

4.6.1 Validitet

Inom kvalitativa undersökningar är det svårt att veta om man mäter det man avsett att mäta och dessutom i en abduktiv intervju. Eftersom våra intervjuer skall leda fram till begrepp problematiseras vår validitet om vi mäter det som vi tänkt mäta. Därför var det viktigt att vi fick innehållsrika intervjuer och hur vi bedrev vår analys, lite information ger låg validitet samt en medioker genomförd analys sänker validiteten. Vi var även tvungna att lägga stor vikt vid utformningen av våra frågor så de inte svävade iväg för mycket och att vi verkligen fick svar som passar vårt problemområde och som vi kunde analysera med valda teorier etc. Om vi inte hade transkriberat vårt intervjudata korrekt och väl skulle även validiteten ha sänkts eftersom läsaren måste få en tydlig bild av problemområdet genom undersökningen (Elofsson i Larsson et al, 2005). På grund av detta anser vi att vi har hög validitet eftersom vi fick innehållsrika intervjuer och mycket information av informanter som kan anses vara sanningsenliga. Alla intervjuer utom en genomfördes utan missöden. Vid ett tillfälle blev det många avbrott utifrån och därför kom informanten av sig ibland. Vi anser dock att vi fick med de väsentliga delarna i berättelsen trots avbrotten.

4.6.2 Reliabilitet

Reliabiliteten i undersökningen handlar om huruvida det går att få liknande resultat i en ny undersökning, detta beror på flera faktorer. Dels är själva forskaren ett mätinstrument och med vilken infallsvinkel som det gås in med kan resultatet tolkas annorlunda, även om det är samma teoretiska perspektiv kan det finnas olika förförståelser och värderingar som kan påverka. I en kvalitativ undersökning görs det inte en direkt mätning vilket försvårar reliabiliteten och i vår undersökning ville vi åt upplevelser etc. Detta kan vara svårt att mäta och det går säkerligen att få fram snarlika faktorer men exakt likadant resultat kommer inte fås. En lämplig metod för att få fram en högre reliabilitet är utformningen av frågorna och ställa snarlika upprepande frågor för att se om kontexten i svaren blir detsamma, sedan kan det göras en undersökartriangulering för att se om två undersökare får fram liknande analyser av intervjudatan (ibid). Vi anser att vi har låg reliabilitet eftersom det är svårt för en annan att få samma resultat vid ett senare tillfälle.

Vår avsikt var inte att få en hög reliabilitet med tanke på att varje intervjusituation är unik. Undersökartriangulering har skett till viss del i vår analys.

4.6.3 Generaliserbarhet

Larsson (2005b) menar att det är svårt att generalisera med kvalitativ undersökning eftersom det är ett fåtal urval som undersöks och går in mer på djupet. Genom vårt resultat skulle vi ha kunnat använda oss av analytisk generalisering där resultatet används för att ge vägledning i liknande situationer, forskaren påstår en sak och argumenterar med hjälp av teorin för att få fram att den här slutsatsen kan vara användbar i andra situationer. Det är dock upp till läsaren att avgöra om påståendet är tydligt och har en bra logik, den relationen vi fått fram i vår undersökning, att arbetslöshet påverkar riktningen mot kriminalitet i hög grad kan vi peka ut faktorer som kan vara avgörande i liknande situationer (Larsson i Larsson et al, 2005b). I vårt fall går det inte alls att generalisera, eftersom vi inte mäter någonting. Vi undersöker individers upplevelser av ett visst fenomen, nämligen professionellas observatörsperspektiv på verkligheten, därmed kan vi inte använda oss av generalisering från resultaten av vår forskning. Resultatet som framkommer i studien har inte för avsikt att vara allmängiltigt för alla arbetslösa ungdomar. Dock anser vi att studien ändå kan ha ett upplysningsvärde samt ge en bild av hur relationen är mellan arbetslöshet och kriminalitet bland unga vuxna. Det vi kan göra är att jämföra vår undersökning med tidigare forskning inom samma forskningsområde och se om det finns någon gemensam nämnare, om våra resultat överensstämmer med tidigare forskares resultat och slutsatser eller inte.

4.7 Etiska aspekter

Vid kvalitativa intervjuer kan privat och känslig information lämnas från en informant och det är därför ytterst noga att undersökare noga tänker igenom alla tänkbara etiska aspekter som kan dyka upp under intervjuens gång. Med tanke på svårigheten av att ge tydliga etiska regler till alla tänkbara situationer finns det vissa allmänna etiska riktlinjer som alltid är kopplade till en intervju, nämligen informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenserna för informanten att delta i intervjun. Det informerade samtycket syftar på att undersökarna informerar de informanter som deltar i studien om det allmänna syftet med undersökningen och hur den i stort är upplagd. Informanterna bör informeras om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst utan att behöva ange något skäl kan välja att avbryta sitt deltagande. Konfidentialitet syftar på att personliga data som informanterna beskriver för undersökarna inte kommer att redovisas i den färdiga rapporten för att inte riskera att informantens identitet kan spåras (Larsson &

Goldberg, 2008). I resultatredovisningen har informanternas riktiga namn ersatts med IP 1, IP 2 osv, utan att meningsinnehållet för den sakens skull har ändrats.

Deltagande i en intervjuundersökning kan ha positiva och negativa effekter för informanter. Huvudprincipen är att dessa ska lida så liten skada som möjligt. Fördelarna med studien, att erhålla ny och viktig förståelse, ska väsentligen uppväga skaderisken för informanterna. Men det går inte heller att underskatta att informanterna kan vinna något för egen del genom att delta i en undersökning, exempelvis ökad självkänedom (ibid). Ingen av intervjuerna genomfördes i direkt anslutning till att informanterna hade valt att delta utan samtliga fick betänketid för att kunna välja att avstå.

Det fanns en tanke i början av vårt uppsatsskrivande att rikta oss till unga vuxna med kriminell bakgrund för att undersöka kopplingen mellan ungdomsarbetslöshet och ungdomskriminalitet. Detta skulle troligtvis ha gett studien en mer personlig bild av ungdomars problem med inträdet på arbetsmarknaden och hur detta kan leda till kriminalitet. Här tänkte vi dock ur ett etiskt perspektiv och valde bort dessa unga vuxna för att rikta oss till enbart professionella, detta för att det kan komplicera de utsatta ungdomarnas situation samt att vi inte kan förutspå eller hjälpa till vid oanade konsekvenser.

5. Resultat och analys

Här avser vi, uppsatsförfattarna, att presentera studiens resultat samt genomföra analysen. Inledningsvis ges en kort beskrivning av varje intervjuperson för att läsaren ska få en bild av vilka informanterna är. Resultat presenteras genom belysande av informanternas upplevelser genom citat av olika delar av intervjuerna kring de olika temana. När citaten återges i text har talspråk i viss mån korrigerats för att underlätta läsbarheten och för att ytterligare anonymisera.

De teman som framkommer i resultatredovisningen är: *arbetslöshet, uppväxt och utbildning, hälsa, boende* och slutligen *kriminalitet*. Eftersom vi ska se relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet så har vi valt vissa utmärkande faktorer som binder ihop resultatet. Analysen kommer att varvas med resultatet och vi kommer att applicera våra valda teorier om stigma och stämpling samt strainteorier. Dessutom kommer vi att ta hjälp av den tidigare forskning som redovisats i uppsatsen.

5.1 Presentation av informanter

Nedan presenteras de fyra intervjupersonerna och de kommer i resultatredovisningen benämnas som IP 1, IP 2 etc. Detta utifrån tidigare nämnda etiska aspekter såsom konfidentialitet (Larsson & Goldberg 2008). IP 1 och IP 4 är kvinnor och IP 2 och IP 3 är män.

IP 1: Beroendeterapeut med tidigare arbete som vanlig- och idrottslärare på högstadie- och gymnasieskolor. Varit engagerad med och startat nattvandring. Jobbat inom eftervård i tre år.

IP 2: Kriminolog på en brottsförebyggande utvecklingsenhet. Sitter centralt och jobbar med strategi och stöd mot verksamheter, jobbar mycket med statistik och brottsförebyggande arbete.

IP 3: Jobbat inom socialtjänsten i ca 20 år inom familjeresurs och utredning och även varit aktiv i olika projekt. Jobbar nu inom ett projekt för återanpassning till samhället för unga vuxna mellan 20-29 år i ett socialt belastat område.

IP 4: Socionom på ett stödboende för unga vuxna. Tidigare erfarenhet på LSS-boende och stödboende för unga vuxna.

5.2 Arbetslöshet

Genomgående i intervjuerna visar det sig att ungdomar de professionella varit i kontakt med inte har någon eller i så fall väldigt lite arbetslivserfarenhet. Detta visar sig ha en långgående effekt på deras framtida arbetsutsikter.

”Arbetslivserfarenhet är jätteviktigt för unga att skaffa sig, har man inte det med tiden blir det svårare och svårare att komma in på arbetsmarknaden, en 25-åring har svårare än en 18-åring att komma in på arbetsmarknaden om det inte finns arbetslivserfarenhet.” (IP 2)

Det visar sig även att arbetslöshet har en stor påverkan på ungdomens självkänsla och självförtroende.

”Med ett arbete ökar självkänslan, det kan man gå till sig själv och känna om man varit arbetslös. Självkänslan skadas av att gå omkring och skrota och söka jobb men inte få något. Framförallt om det är under en lång tid, till slut tappar man både självkänsla och självförtroende.” (IP 2)

Med en längre period av arbetslöshet menar Statens folkhälsoinstitut i sin rapport (2002:18) att personens självkänsla och självförtroende sviktar. Paniken växer varje dag och de känner sig inte uppskattade. Genom sysslösheten och lågt självförtroende försvinner känslan av samhörighet med samhället eftersom det blir mest hemmasittande. Den dagliga kontakten med människor försvinner (Statens folkhälsoinstitut, 2002:18).

Det visar sig även att med lågt självförtroende infinner sig en känsla av hopplöshet.

”Många uttrycker att de vill kunna trots allting, slippa socialtjänsten och vill inte ha försörjningsstöd och vill försörja sig själva, det har de flesta som mål sen är det olika långt att nå dit och därför kan de känna hopplösheten.” (IP 4)

Det är återkommande att med lågt självförtroende och en känsla av hopplöshet blir konsekvensen att samhörigheten med samhället minskar.

”Nämen kopplingen, där är den ju ganska glasklar för att har du ingen sysselsättning [...] den här känslan av sammanhang blir ju obefintlig då.” (IP 1)

Det blir ett hinder i vardagen, vilket gör att konsekvenserna påverkar individen. På ett sådant sätt att Goffman (2010) menar att det blir en stämpling. Eftersom ett arbete återspeglar vem personen är påverkar det personens karaktär och identitet. Konsekvensen av detta kan bli att en grupp undervärderar en person utifrån egenskapen (Goffman, 2010), i detta fall arbetslös.

Ett återkommande perspektiv på att bara arbetslös är att det har en stark negativ betoning. Att själva ordet ”arbetslös” kopplas till negativa innebörder.

”[Arbetslöshet] är negativt laddat.” (IP 3)

Enligt Goffman (2010) reagerar personer olika på att få en stämpel över sig. Exempelvis kan personen erkänna sitt stigma och bygga upp sin identitet runtomkring stämpeln (ibid), på så sätt kan den arbetslösa ungdomen införliva negativa egenskaper förknippat med ordet arbetslös i sin egen identitet.

Genom intervjuerna har det även framkommit att identitetsförändringen leder till ett ökat utanförskap inom vissa grupper, exempelvis arbetsgivare.

”Syssetsättning är A och O för att kunna nå en fullständig förändring och kunna leva ett fullständigt liv oavsett om det är skola, praktik eller arbete, så är det jätteviktigt. [...] Där är problemet att få in företag som vågar satsa på ungdomar som inte har en normal bakgrund, det handlar om rädsla bland de som inte vill anställa, fördomar och rädsla.” (IP 4)

Det har även framkommit i intervjuerna att trots vilja är det många gånger inte särskilt lätt om ungdomen har fått en stämpling.

”Delvis kan jag förstå att motivationen sjunker för de jobbar i motvind, kommer ut från att ha suttit inne och är stämplade. Många kanske vill men det är inte så lätt om man suttit inne och har eller haft drogproblem sedan är det skulderna, det är klart att de många gånger har en önskan att bli skuldfria men det är väldigt långt bort. Om de jobbar och tjänar pengar tar ju staten ”allt” då har de existensminimum kvar vilket är deras bild.” (IP 4)

Eftersom målet är att bli skuldfri och medlet är genom arbete kan dessa motsättningar leda till strain (eller anomi) vilket ökar risken för avvikande beteende (Sarnecki, 2009). Med tanke på att medlet hindras av ungdomens stigma blir chansen att nå målet och därigenom kunna leva ett fullständigt liv svårt för ungdomen. Denna motsättning tar uttryck i ett utanförskap från samhället.

”Fördel med att ha ett arbete är att man tjänar pengar och skapar möjligheter för att skaffa boende och bli en del av samhället. Nackdelen [med att vara arbetslös] är att man riskerar att hamna i ett ganska permanent utanförskap.” (IP 2)

Forskning visar att ungdomar som är arbetslösa under längre period får betydande problem att etablera sig i samhället (Ungdomsstyrelsen, 2005:1), vilket syns tydligt i resultatet att det skapas ett utanförskap. Detta utanförskap från samhället kan leda ungdomarna till att söka samhörighet

i andra grupper som har en avvikande ideologi. Goffman (2010) menar att den stigmatiserade egenskapen kan anses vara positiv i andra grupperingar och därigenom märker inte den nya omgivningen av det (Goffman, 2010). Stigmatiseringen leder oftast till personen tillämpar ett beteende som anses vara synonymt med orsaken till stigmat. Enligt strainteorin kan detta leda till att ungdomar som inte kan tjäna pengar och etablera sig ”normalt” i samhället hittar andra sätt (Sarnecki, 2009). Baron (2008) visar även i sin studie av gatuungdomar ett resultat på att utanförskap kan leda till vissa typer av brottsligt beteende (Baron, 2008), genom denna känsla av utanförskap som ungdomarna känner av att de inte känner sig uppskattade av samhället kan det ytterligare leda till vilja att söka annan samhörighet.

Det framkommer i intervjuerna att utanförskapet genom avsaknaden av arbete har hindrat ungdomarna att bli en pusselbit i samhället. Att själv lyckas erhålla egen bostad och arbete och att ungdomen får ”dra sitt strå till stacken” och känna samspelet och tillhörighet till samhället.

”Det är inte bara att ge folk ett arbete och en bostad för gör man det kan man säga att man misslyckas på en gång för de kommer antagligen bli av med bägge fort om man inte byggt upp en tillit och laga den raserade tilliten. Det tar tid att bygga upp, det hjälper inte att bara leverera arbete och bostad. Allt hänger ihop, du får inte missa de viktiga delarna att få personen att känna sig delaktig i samhällspelet.” (IP 2)

Att vara självförsörjande är ett av de viktigaste stegen till att etablera sig i vuxenvärlden (Ungdomsstyrelsen, 2005:1). Detta är något som ungdomarna de professionella varit i kontakt med inte har fått vara med om. Hammer (2004) menar att unga arbetslösa är beroende av stöd från familjen och socialbidrag. Med tanke på socialbidrag är väldigt stigmatiserat i samhället ökar det skamkänslorna och utanförskapet (Hammer, 2004). Eftersom det är skamfyllt att behöva ta hjälp av samhället ökar stigmat och tilliten till samhällsorgan minskar.

5.3 Uppväxt och utbildning

Genomgående i alla intervjuer var informanternas mening att såväl uppväxt och utbildning är väldigt viktigt och har en stor del att göra med hur ungdomarna lyckas hantera sin arbetslöshet och dess relation till kriminalitet.

”Uppväxten är otroligt viktig, att få en bra anknytning från början, att ha anknytning överhuvudtaget till någon vuxen person vilket många inte har och sen har det följt med hela livet. Svek, att de får flytta runt och många avbrott, då tappar man anknytningen och tappar tilliten. Växa upp och ha föräldrar som tror och stöttar och finns där är jätteviktigt.” (IP 4)

Forskning har visat att socioekonomi och uppväxtförhållanden har betydelse för ungdomars framtida möjligheter till etablering i arbetslivet (SOU, 2013:74). Arbetslösa ungdomar som lever på socialbidrag kan enligt Hammer (2007) ofta ses ha en koppling till att de har vuxit upp i familjer med lågutbildade föräldrar som har stor erfarenhet av att stå utanför arbetsmarknaden (Hammer, 2007), vilket också varit fallet kring många av de ungdomar som våra informanter kommit i kontakt med. I SOU-rapporten, *Unga som varken arbetar eller studerar* (2013:74) menar att växa upp i en familj där det finns bristande socioekonomiska förutsättningar och sociala problem medför sämre förutsättningar till att lyckas i skolan, större risk för avvikande beteende i tonåren och för senare svårigheter i etableringen på arbetsmarknaden. Att växa upp i en familj där föräldrar har mottagit ekonomiskt bistånd medför också en överrisk för att varken arbeta eller studera (SOU, 2013:74), något som stöds av våra informanter med deras erfarenheter och vad dem har hört från ungdomarna de mött. IP 3 som arbetar inom ett projekt i ett socialt belastat område har kunnat se att problematiken går i arv. Ungdomarna växer upp med helt andra synsätt och erfarenheter än andra ”medelklassungdomar” har.

”[...] familjemedlemmarna har inget jobb, det enda man vet om myndigheterna är socialbidrag. Inga förebilder som har gått den långa vägen, och trångboddhet, dem bor ju väldigt trångt, stora familjer. Missbruk som börjar väldigt tidigt [...] man bara umgås med sina egna - utanförskapet.” (IP 3)

Som tidigare nämnt är självförsörjande ett otroligt viktigt steg, om inte det viktigaste, för att en ungdom framgångsrikt ska kunna etablera sig i vuxenvärlden (Ungdomsstyrelsen, 2005:1), att ta det sista steget från ungdom till vuxen. Om ungdomen inte får ta detta steg och på så vis bli beroende av stöd från familjer och/eller socialbidrag kan det leda till att den unga arbetslöse ännu mer riskerar social exklusion och känsla av skam. Att även inte ha stödet eller förebilden som tidigare intervjuperson beskrev, kan göra det väldigt svårt att med helt eget mod och styrka klara av att slå sig ur det som i ens eget område är det normala.

”Väldigt många av dem ungdomar jag pratar med så är det ju så här; ”jamen mamma drack, jag visste inte vad hon, i vilket skick hon skulle vara när hon kom hem. Pappa var inte hemma, han flydde jämt och åkte iväg nånstans” och så där. Så att det är väldigt mycket saker från när du var ett litet barn som händer med dig, som följer med dig som behöver liksom, tror jag, vågas titta på och prata om. [...] Vilken barndom du faktiskt har och hur präglad du blir av det.” (IP 1)

Familjen eller känsla av vuxet stöd är en otroligt viktigt del av alla människors uppväxt. Chatterjee (2006) menar på att det finns stöd till att en dysfunktionell eller försumlig familj kan bidra till marginalisering av ungdomar (Chatterjee, 2006), och detta stöds till stor del av vad

som kommer fram i våra intervjuer. I Ungdomsstyrelsens rapport, *En analys av ungas utanförskap* (2008:9) åberopas det hur viktigt det är att ha bra sociala relationer till kamrater och lärare i skola för ungdomarnas trivsel och prestationer i skola. Det är även viktigt att ungdomarna upplever sig uppmärksammade och sedda av vuxna i skolan inklusive att lärare förmedlar en kontakt med föräldrar i försök till engagemang i skolans arbete och barnens läxläsning (Ungdomsstyrelsen, 2008:9). Ungdomarna som en av våra informanter beskriver är ofta tillhörande väldigt stora familjer i trångbodda boenden där det kanske är lätt att glömma bort barnen som individer istället för en större grupp, och på så sätt distanserar sig ifrån självmant genom att söka sig utåt efter bekräftelse och tillhörighet. Det kan även vara en form av försumlighet från föräldrarna av att de inte är närvarande på ett eller annat vis.

IP 2 beskriver kring betydelsen av familj utifrån socialtjänstens sida såhär;

”De viktigaste funktionerna för ett barn eller en ung, det är mamma och pappa. Även om det är dysfunktionellt i familjen får man aldrig glömma det från socialtjänstens sida, mamma och pappa skall alltid finnas med såvida det inte är helt gålet. Så långt det bara går ska man ha med familjen oavsett härkomst etc. Man måste börja där det är nog den viktigaste faktorn, alla centrala personer är viktiga för barnet. Alla kan inte älska varandra men man måste hitta ett sätt att umgås för det skapar en social kontroll kring barnet.” (IP 2)

Det kan kännas väldigt lätt att som socionom eller annan professionell att ta bort det som är dysfunktionellt i ett barns eller ungdoms liv, men saken är den att så långt det bara går bör familjen hållas ihop. Att behålla en ungdoms centrala personer kvar, eftersom dem är väldigt viktiga.

IP 1 poängterar ytterligare betydelsen av att ha en central person som är där för den unge under uppväxten;

”Vilka föräldrar, vilken betydande person finns där från första början som verkligen bryr sig, det behöver inte alltid vara föräldrar, så länge det finns någon där. Att det tappas redan där, att barnet eller ungdomen blir vilset redan där. Å sen till följd av det, det kanske inte går så bra i skolan, det kanske inte finns människor runt om som liksom bryr sig eller fångar upp där [...] tror jag att det blir jättefel – avgörande.” (IP 1)

Vår tolkning är att det inte behöver vara en förälder som är central eller en förebild till ungdomen, men en vuxen förebild är viktig. Genomgående i alla intervjuer framkommer det att om ungdomen inte har en förebild, vare sig de finner den på en ungdomsgård eller skola, kan de som IP 1 beskriver bli vilsna och kanske leta efter denna förebild utåt och kanske hittar den

i områdets kriminella verksamhet. Däremot finner de denna vuxna förebild kan det leda till att ungdomen får obegränsade framtidsmöjligheter genom känsla av stöd av denna förebild. Hur många gånger får vi inte höra historier om ”maskrosbarnen” som i princip kommer från slummen men ändå kan åstadkomma något otroligt, bara för att de hade någon som fångade upp dem och stöttade dem från uppväxten? Skola och lärare kan vara dessa stöttepelare men det kräver att de finns där som förebilder och stöd också till ungdomen, något som kanske kan tyckas kännas krävande.

Uppväxt och kunna leva som en normal vuxen i vårt samhälle hör starkt ihop med skola och utbildning. Det är under vår uppväxt som vi får vår grundläggande utbildning, och problem med utbildningen har visats av våra intervjuer som att vara framträdande faktorer som påverkat ungdomarnas väg in i arbetslivet. IP 2 uttrycker allmänt kring skola och utbildning:

”Det skapar identitet, du blir ju någon och kan känna att du har egna tankar om någonting. Det är en viktig del för självkänslan för alla.” (IP 2)

Tiden i skolan är nog vad alla kan minnas tillbaka till en väldig känslig period. Man söker tillhörighet och försöker hitta vänner där man passar in. Att på något sätt få problematik i skola kan sänka ens eget självförtroende och självkänsla otroligt mycket, eftersom så mycket i det som ligger i vår egen känsla av vad vi kan klara av är vad som ökar eller sänker vårt självförtroende. Stor del av att komma in i vuxenlivet är enligt Ungdomsstyrelsens rapport, *En analys av ungas etablering och försörjning* (2005:1) att avsluta sin utbildning, erhålla ett arbete och egen bostad (Ungdomsstyrelsen, 2005:1), klarar inte den unge av skolan kan det bli ytterst svårt för den att även klara de andra stegen till att bli vuxen. I dagens samhälle är det väldigt viktigt med avklarad skola och framförallt vad man har för utbildning för att bli erhållen ett fast arbete. IP 3 uttrycker hur många av de ungdomar han mött uttrycker skam kring att inte ha klarat detta steg:

”Många av dem skäms att de inte har skolbakgrund eller nåt yrke. Det är det som är nära, den här skammen. [...] Att inte ha något att säga när man frågar; ”Vad har du gjort sen du blev vuxen?” Eller när man är 25 år och varit vuxen i sju år och har inget annat att säga än att ”Jag har varit i fängelse, ut och in”.” (IP 3)

Trots att dessa ungdomar lever i ett segregerat område som är socialt belastat finns denna skam av att inte ha uppfyllt dessa krav till att bli vuxen. Att ha ett arbete i dagens samhälle är så starkt förknippat till vad för identitet en person har. En arbetstitel är som ett annat namn för oss människor. Att inte ha det som dessa ungdomar uttrycker sig till IP 3 har frambringat dem enorm skam.

Hur man bor och hur stor familjen är, är föräldrarna arbetslösa eller har de stabil inkomst bägge två, är de mycket hemma med barnen eller tillbringar de mer tid utanför hemmet med antingen arbete eller egen tid? Alla dessa påverkar en människa under uppväxten. Det är så mycket som spelar in kring uppväxt och familj, och alltsammans präglar en människa långt senare i livet. IP 2 beskriver utförligt hur pass stor del uppväxten har i en människas liv och hur många faktorer som spelar in.

”[Uppväxten] är jätteviktig, det är det jag menar med strukturella och demografiska variabeln. Socioekonomiska variabler. För det kanske är så att föräldrarna går på försörjningsstöd och inte har resurser, man kanske har väldigt många syskon och bor väldigt trångt. Då påverkar det absolut eftersom man kan inte sitta hemma, man har inte plats hemma och då måste man ut på gatan och då blir det gänget och kompisarna. Det blir en utanförskapsfaktor att vissa områden har en hög arbetslöshet och mycket fattigdom och en hög andel utlandsfödda. Utanförskapet bland föräldrar existerar därför också, man kanske inte kan svenska och kan inte förmedla sig, det blir en brytning till barnet som lär sig svenska då får barnet en makt i familjen. Det blir ett dubbelt utanförskap, dels från samhället och dels från familjen, det blir en tillhörighetssvacka. Det finns en teori om att barnen skäms för sina föräldrar för att de inte platsar i samhället, så det blev en konflikt åt alla håll för de barnen. Det byggs upp ett hat gentemot samhället och en skam mot sin familj, då hamnar man i ett vakuum.” (IP 2)

Genom att inte ha ett tryggt hem kan det leda till att ungdomarna söker sig utåt som vi tidigare nämnt. Detta kom många gånger upp i våra intervjuer och vi tänker specifikt beskriva mer kring boende och dess inverkan på ungdomars avvikande beteenden nedan i arbetet. Med tanke på att ungdomarna letar sig utåt, vare sig det är efter samhörighet eller förebilder, och kanske spenderar mer tid ute med umgänge på gatan än i boendet finns det enligt Baron (2008) risk för utanförskap och hamnar på så vis i riskzonen för kriminalitet (Baron, 2008). Detta stöds av att såsom det i denna beskrivning av IP 2 men även i tidigare beskrivningar av IP 3, att de hittar gemenskapen de inte känner i hemmet med familjen bland de likasinnade de finner på gatan. Tillsammans påbörjar och triggas de varandra att begå kriminella handlingar, vilket kan leda till att de blir tagna på bar gärning och ytterligare stämpling sker vilket leder till att chansen att få ett hederligt arbete och på så sätt möjligheten att köpa eget boende, blir mindre.

5.4 Boende

Både arbete och en bostad är en del i processen till vuxenlivet enligt Ungdomsstyrelsen (2005:1) vilket gör att erhålla en bostad ses som en nyckelfaktor till ett självständigt liv

(Ungdomsstyrelsen, 2005:1). Det framkommer i intervjuerna att ungdomar ändå är väldigt måna och har en vilja att erhålla ett eget boende som ett steg mot en förändring.

”Oftast har de jag möter inget egen boende och ingen familj att återvända till, av olika orsaker t. ex att de blivit utkastade och inte är välkomna att flytta hem igen. De som får möjligheten att ha en träningslägenhet är väldigt mån om att försöka sköta sig för att behålla den, för att det kan leda till att de får ta över den. Att ha en egen dörr och stänga blir ett steg närmare ett självständigt liv, där är det inga tvivel om att de önskar och skulle vilja ha ett boende för egentligen vill de vara själv och inte ha någon som springer och kontrollerar.” (IP 4)

Det framgår också att ett boende är stärkande men samtidigt ett orosmoment och att ungdomar som hamnat snett jobbar i motvind eftersom det krävs vissa saker för att erhålla ett boende.

”[...] det kan vara svårt att få boende utan arbete, du behöver oftast en inkomst för att få bostad. Begår du brott så förr eller senare blir du föremål för polisen och kanske åker in på anstalt då är det inte så lätt att behålla den där bostaden. Säg att du har en bostad och bor själv inte hos föräldrarna, är ditt sociala umgänge andra kriminella då blir säkert din bostad ett tillhåll eller träffpunkt för de andra, då kan man bli orolig för att bli av med lägenheten om man har saker som inte ska vara där exempelvis narkotika etc. Ett boende är såklart alltid stärkande, att ha en plats att bo på.” (IP 2)

Detta blir till en ond cirkel för en ungdom eftersom det krävs en inkomst eller ett arbete för att vanligtvis kunna erhålla ett boende. Ploeger (1997) menar att ett arbete ökar självständigheten från föräldrar och det syns tydligt i resultatet att ungdomar helst vill ha en ökad självständighet genom arbete och boende (Ploeger, 1997). Samtidigt pekar Baron (2008) på att arbetslösa ungdomar som spenderar tid utan tak över huvudet hamnar i ett ännu större utanförskap och därigenom hamnar i en större riskzon för kriminalitet, vidare menar Baron att ilskan hos kriminella ungdomar är en subjektiv tolkning av den ekonomiska situationen vilket leder till en minskning av den sociala kontrollen och potentiell långvarig hemlöshet som oftast får konsekvensen att ungdomar deltar i brottslig verksamhet (Baron, 2008). Detta är ganska genomgående för de berörda ungdomarna i intervjuerna, de professionella anser att ungdomarna känner större utanförskap utan bostad och en lägre självkänsla och dras mer till likasinnade grupperingar med samma attribut som stigmatisering medför. Ungdomar som har suttit på anstalt behöver inte bli av med en del av stigmatiseringen genom bostad som IP 2 tar upp kan bostaden bli en träffpunkt för likasinnade, enligt Goffman (2010) kan stigmat vara det enda gemensamma i gruppen, i vissa fall är stigmat kriminalitet och då har en bostad inte samma effekt som om stigmat hade varit avsaknad av bostad (Goffman, 2010).

Ändå betyder en bostad otroligt mycket för en ungdom eftersom det framkommer att ha en central punkt och bygga upp en struktur betyder mycket för en ungdoms identitet, att ha en struktur att falla tillbaka på gör det lättare och är mer motiverande för att hitta ett arbete.

"[...] De tre grundstenarna där liksom. Att ha ett arbete, ha en bostad du kan gå till, där kommer liksom självkänsla och så vidare in. [...] Att du kan ha en dörr du kan stänga. Att du får ordning, du kan planera. Strukturen är otroligt viktig." (IP 1)

Kieselbach & Traiser (2003) menar att en skyddande faktor för långtidsarbetslösa ungdomar är socialt stöd och integrering i sociala nätverk (Kieselbach & Traiser, 2003). Därför anser vi att en bostad, som resultatet tyder på, kan vara en bra utgångspunkt för att komma närmare samhället och bli en del i samhällsspelet. Att ha en fast punkt där man kan utgå ifrån till att få fram en struktur i vardagen som kan leda till större social kontroll och därigenom inkluderas i andra sociala nätverk. Eftersom stigma gör enligt Goffman (2010) att personen avviker från övriga samhället kan en bostad reducera stigmatiseringen genom att ungdomen tar bort en negativ egenskap i form av hemlös/bostadslös. Det vill säga att den stigmatiserade rättar till sitt stigma genom att få en bostad (Goffman, 2010). Att inte ha en bostad visar sig genomgående vara negativt för självkänsla och självförtroende vilket har med den psykiska hälsan att göra, som IP 1 påtalar är arbete och bostad viktiga grundstenar inte enbart i livet utan även för den psykiska hälsan.

5.5 Hälsa

Det som genomsyrar intervjuerna är att den psykiska hälsan är dålig med låg självkänsla, de professionella stärker på att den psykiska hälsan är en viktig pusselbit i ungdomarnas förändringsarbete.

"Många har dåligt leverne och det påverkar hälsan [...] oftast är det inget de uttrycker att de känner sig utstötta, men de brottas med mycket annat som de försöker bearbeta. Det är ändå mycket med den här synen på dålig självkänsla, att ingen tror på dem." (IP 4)

IP 3 är inne på samma spår med sin generella bild av utsatta ungdomars psykiska hälsa:

"Självkänslan är väldigt låg. [...] Man skäms väldigt mycket." (IP 3)

Denna empiri stärker att dessa ungdomar med avvikande psykisk hälsa är stigmatiserade, IP 3 talar om skam vilket är enligt Goffman (2010) en nyckelfaktor i hur en person är, att ha psykiska åkommor som dåligt självförtroende och skamfylld inre kan betraktas som återspeglings av personens karaktär och avvikelser från normerna i samhället. Att ha en stämpling att vara

deprimerad eller psykiskt instabil är ett stort hinder i vardagen (Goffman, 2010), detta skapar oerhörda konsekvenser för en ungdom när det gäller alla teman vi tagit upp. Har man lågt självförtroende och dålig självkänsla är avsaknaden av ett arbete, bostad och hur uppväxten präglat ungdomens identitet väldigt sammankopplat.

Ofta men inte alltid handlar det om droger för att bedöva och försöka stärka sin självkänsla och få en känsla av att komma bort. Det är tydligt i empirin att droger fyller en viktig men negativ funktion i dessa ungdomars vardag för att försöka må bra som IP 1 uttrycker det:

”Alltså med känslan, mår du inte inåt bra att du drogar eller använder vilken drog som helst liksom, så mår du inte bra.” (IP 1)

Goffman (2010) talar om att grupper och samhället ställer krav på hur en individ skall vara, därför ses en individ som avvikande i vissa grupperingar bara genom att må dåligt psykiskt, men om man samtidigt använder droger tillför man en till egenskap som generellt för samhället ses som avvikande och negativt (ibid). Därav kan man dra slutsatsen utifrån stämplingen att ha en psykisk åkomma dras individen ännu längre ifrån samhället genom att försöka rätta till det avvikande med droger. IP 2 reflekterar över hur drogerna hjälper till att döva vissa oönskade känslor:

”Det kanske är vanligare bland kriminella ungdomar att man använder narkotika då säger det sig själv att då mår man inte så bra utifrån ett hälsoperspektiv. Psykiskt mår man ju inte bra om man begår handlingar som skadar andra, det där kommer nog över en även om man är en tuffing när man ska gå och lägga sig på kvällarna men framförallt när man hamnar på anstalt eller ett häkte då ligger man kanske och gråter där. Inte bara för att man tycker synd om sig själv utan för empatin finns ju där och det blir förmodligen en hopplöshetskänsla.” (IP 2)

Även IP 1s erfarenheter från ungdomars psykiska hälsa visar hur konsekvenserna av handlingar ger negativ effekt:

”Det de uppger det är att massa tankar går, på den här rädda killen, han vart skrämmd [som förstagångsförbrytare] [...] han fick panik, han pissa på sig nästan, allt var så jävla otäckt för han. Medan för den här som det går längre tid, som gör återfall på återfall, som inte liksom får den här riktiga känslan från första början, för dem är det ju mycket lättare. Sen dels tänker jag också, som jag uppfattar, att hjärtat stängs ju ner för varje grej som händer, det blir grövre, grövre, det kommer in mycket mera våld.” (IP 1)

Det IP 1 och 2 påtalar är att den psykiska hälsan får långtgående konsekvenser av självkänslan och ens identitet. Eftersom arbetslöshet kan leda till psykisk ohälsa och vice versa kan man reflektera över vad Baron (2008) menar, effekten mellan arbetslöshet och kriminalitet har med

andra variabler än själva arbetslösheten att göra, Baron säger att uppmuntran till brott sker av kamrater, avvikande värden och bristen på rädslan för straff (Baron, 2008). Med detta kan man se på hur Goffman (2010) talar om stigma att ett utanförskap och stigmatisering innebär att man söker sig till likasinnade individer där den gemensamma faktorn är stigmats egenskap, därför kan man tänka sig att en arbetslös ungdom etablerar sig i en grupp som är i utanförskap och tillskriver egenskaper från gruppen som innefattar det psykiska välmåendet (Goffman, 2010). Attribut som droganvändning hör ofta till dessa utstötta grupperingar. Ungureanu (2013) påtalar att droger kan vara ett sätt för ungdomar att hantera och hitta lösningar i sitt nuvarande tillstånd (Ungureanu, 2013).

Även om man ser drogerna som ett sätt att hantera vardagen och sitt psykiska tillstånd reflekterar IP 2 så här:

”Det är svårt att säga vad som är hönan och ägget, nu är inte jag psykolog eller psykiatriker men man kan tänka sig om man mår psykiskt dåligt och har depressioner så bygger det ju inte upp ens självkänsla. Ofta sänker det ens självkänsla vilket gör att man kanske blir mer lättpåverkad att hänga på.” (IP 2)

Hammarström (1996) har påtalat att arbetslöshet är ett av de allvarligaste problemen i samhället för det är en riskfaktor både för den psykiska och fysiska hälsan vilket medför konsekvenser (Hammarström, 1996). Detta är vad vi tror IP 2 menar med sitt uttalande, dock är det som IP 2 säger att man vet inte vad som är hönan och vad som är ägget till att begå kriminella handlingar. Hammarström talar även om att arbetslöshet i sig inte behöver betyda att en individ hamnar i ett utanförskap utan det handlar även om alla bitar runtomkring, psykisk hälsa, utbildning och längden på arbetslösheten (ibid). Goffman (2010) tar också upp detta eftersom att bli stigmatiserad handlar om i vilken omgivning individen befinner sig i och hur individen uppfattar stigmat, försöker ungdomen exempelvis rätta till stigmat genom att komma ut på arbetsmarknaden eller inte tillämpar stigmat som en grund för sin identitet så appliceras inte alla attribut på individen. Det finns såklart den andra sidan att ungdomen som blir stigmatiserad genom att vara arbetslös kan vända på situationen och se övriga som avvikande och därigenom använda arbetslösheten till sekundära vinster, en arbetslös ungdom kan använda sig av sitt utanförskap och sin stämpling som en ursäkt som rättfärdigar användning av droger och kriminella handlingar (Goffman, 2010). Därför kan man säga att arbetslöshet är en del av många faktorer hur en stigmatiserad persons konsekvenser ser ut för att ledas in på den kriminella banan.

5.6 Kriminalitet

Liknande som arbetslöshet är kriminalitet ett komplicerat fenomen som är sammankopplad med många faktorer som spelar in hos en individ. Enbart arbetsmarknadsåtgärder räcker inte för att förebygga brott. Samhället måste beakta alla andra faktorer för att förebygga kriminalitet.

”Först och främst är kriminalitet baksidan av samhället, det är ett misslyckande. Jag blir ledsen när vi pratar unga människor för det är som att hamna i en rävsax, det är jäkligt svårt att komma ur det och då har man ett kraftigt sår i foten. Det tar väldigt lång tid att komma ur det om man hamnar i det som ung, det är väldigt förödande för barn att hamna i det. Jag vill hjälpa barnen inte straffa, hjälpa.” (IP 2)

Även ungdomarna har enligt de professionella den synen på varför det har blivit som det blivit, detta uttrycker IP 4 såhär:

”Det är aldrig deras eget fel, de är experter på att fösa över det på samhället och alla omkring. De uttrycker sig att nu får ”ni” fixa jobb åt mig, det finns inte att de ska ta eget ansvar utan det är socialtjänsten och andra som mer eller mindre som skall servera jobben. Sedan finns det såklart undantag men där kan jag se kopplingen till de som inte har haft tunga missbruk, där finns det en större vilja att vilja utbilda sig och ha ett jobb. De som hamnat i droger och kriminalitet har svårt att se att det ska vara lönsamt att arbeta vitt.” (IP 4)

Sarnecki (2009) talar om straint teori där fokus ligger på samhällsstrukturen som orsak till ett avvikande beteende, vilket leder till kriminalitet och andra sociala problem. Livsmålen är likartade för alla men möjligheten att uppnå dessa är orättvist fördelade, dessa motsättningar kan leda till strain för de underprivilegierade (Sarnecki, 2009). Empirin visar att ungdomarna som hamnar snett har stort motstånd med hur samhällsstrukturen ser ut eftersom strukturen gynnar faktorer mot ett utanförskap.

Även de professionella påpekar att strukturen i systemet motarbetar en införlivning i samhället som IP 4 säger:

”[...] Systemet är inte för ungdomarna, man jobbar nästan mot varandra istället för att samverka, många ungdomar jobbar i motvind och det skulle vara svårt för vilken människa som helst att få det motstånd som ungdomarna möter hela tiden, de får leva med fördomarna och deras stämpling.” (IP 4)

Sarnecki tar även upp stämpling som en förutsättning till kriminalitet, samhället ställer upp krav på individer och omgivningens reaktioner till en avvikande handling såsom kriminalitet kan innebära att individen accepterar den synen på sig själv och anammar normer som inte samhället

ser som normala (ibid). För kriminella ungdomar blir det en uppförsbacke att bli en del av samhället när de får brottas med den stämplingen de erhållit av samhället.

Samhället försöker trots allt hjälpa ungdomar in men som IP 2 uttrycker sig kan det bli kontraproduktivt:

”Samhället är duktigt på att hitta på åtgärder för att hjälpa olika grupper och få de på banan. Då kommer det mycket konstiga grejer från samhällets sida, konstiga metoder som allt för ofta känns kränkande för de som utsätts för det, då skapar man ju inte ett starkare band mellan de här unga och samhället utan tvärtom.” (IP 2)

Att ta emot socialbidrag är fortfarande stigmatiserat i samhället (Hammer, 2004), detta innebär att åtgärden från samhällets sida att ge ekonomiskt stöd samtidigt utsätter en arbetslös ungdom för en faktor mot ett utanförskap. Att få ekonomiskt stöd från samhället samtidigt som individen är arbetslös menar Baron (2008) kan leda till ilska gentemot sin arbetslöshet och den ekonomiska situationen (Baron, 2008). Av empirin framgår det att även om åtgärden med ekonomiskt stöd är till för att gynna den arbetslösa ungdomen kan det tolkas som kränkande och bredda distansen mellan ungdomen och samhället. Ostrowsky och Messner (2005) påtalar att känslan av utsatthet gör att ungdomar är mer benägna att begå kriminella handlingar, vilket gör att om ungdomarna känner sig kränkta av åtgärder från samhällets sida ökar benägenheten till ett avvikande beteende (Ostrowsky och Messner, 2005).

Ungdomarna själva uttrycker hur de känner av utsattheten och utanförskapet, IP 1 återger ungdomarnas syn på systemet:

”[...] Vart ska dem vända sig, dem vänder sig dit och det finns ingen som lyssnar. Det finns ju ungdomar som går direkt till socialtjänsten och säger ”jag vill ha den här hjälpen”, ”men det kan inte vi ge för det finns liksom inga pengar”. Dem kanske har fattat tycke för inte vet jag, en människa. Då blir den inte lyssnad på där. ”Men jag skiter i det här, här går jag och släpar mig till socialtjänsten ’vad ska jag göra?’ Men, jag fortsätter med det jag gjorde innan, för det är ändå ingen som lyssnar”.” (IP 1)

Salaam (2011) beskriver hur frustrationen att inte kunna få de resurser som krävs för att vara självförsörjande bidrar till att arbetslösa ungdomar kan välja en kriminell bana (Salaam, 2011). Att söka hjälp från samhället men bli nekad raserar tilliten till systemet vilket innebär en svag anknytning till samhället. Denna stämpling att man inte är värd något eftersom man avviker skapar även en frustration och en ilska hos ungdomen som kan få sociala konsekvenser inom andra områden.

Denna svaga anknytning kan leda till kriminalitet och har ungdomen skapat en distans mellan sig och samhället genom att bryta vissa normer, kommer ungdomen präglas av detta i framtiden.

IP 1 uttrycker stämpling och utanförskapet på detta vis:

”Varenda människa har ju en sån otrolig kapacitet, men nånting, och jag tror det har att göra med normer och regler i samhället redan tidigare, att du är där du ska gå, och gör du inte det då hamnar du liksom utanför eller du blir betraktad som nånting annat.”

(IP 1)

Eftersom stigma enligt Goffman (2010) innebär att stämplingen måste vara omfattande och få konsekvenser i vardagen, kan det belysas att skapa en distans från samhället och inte följa de stereotypa föreställningarna om hur verkligheten ser ut skapar stora konsekvenser. Att en arbetslös eller kriminell ungdom kan få stereotypa föreställningar om att denne är underlägsen och blir tillskriven egenskaper och betraktad som något annat (Goffman, 2010). Att från samhällets sida poängtera genom åtgärder att ungdomen faktiskt avviker kan öka utanförskapet eftersom samhället placerar individen i ett fack tillsammans med andra stigmatiserade och bekräftar avvikelsen.

I många av våra intervjuer togs det upp kring hur utanförskapet och känsla av hopplösheten kan leda till att ungdomen söker utlopp på andra vis, t.ex. genom att begå kriminella handlingar.

IP 2 kan tänka sig att det är såhär:

”[...] för ungdomar som hamnat i ett utanförskap så finns det massa lockelser i det. Det är väl helt enkelt att man kan tjäna pengar på att begå kriminella handlingar eller få utlopp för andra känslor när man eldar bilar etc. Det är såklart inte bara en negativ känsla hos ungdomar utan även en positiv känsla ifråga om krafter, ungefär en bekräftelse.” (IP 2)

Genom att begå dessa kriminella handlingar, t.ex. elda bilar eller råna en människa på pengar, söker ungdomarna en bekräftelse och känsla av makt som de känner att de inte själva har i sina liv. Akten av att begå en kriminell handling är något som ungdomen själv kan hantera, de får en bekräftelse. Ostrowsky & Messner (2005) menar på att unga vuxna som upplevt utsatthet kan vara mer benägna att begå både egendom- och våldsbrott (Ostrowsky & Messner, 2005), och i detta fall anser vi att en känsla av utanförskap från samhället på grund av långsiktig arbetslöshet kan anses vara en skälig anledning till att uppleva utsatthet. Att en ungdom på så sätt är utåtagerande eller har ett avvikande beteende kan mycket väl vara ett resultat av denna känsla av utsatthet eller utanförskap.

”Ja, under en lång period av deras liv så kan de känna att de har makt, att det känns att dem lyckas i livet” (IP 1)

Detta tillhandahåller även IP 2 i sin beskrivelse av bekräftelse:

”Ja bekräftelse behöver vi ju på något sätt, ett sätt att bli bekräftad i vissa grupper är ju att begå brott. Nu är det inte bara det som gör att folk begår brott tror jag utan det finns mer än ett bekräftelsebehov.” (IP 2)

Som tidigare beskrivit är självförtroende och en känsla av given bekräftelse en viktig del hos en människas egen självkänsla och känsla av färdighet. Sarnecki (2009) hänvisar till Tannenbaum kring hur en brottslig individ kan utpekas som ond av samhället och på så sätt ge en stämpel och leda till att individen till slut accepterar denna syn på sig själv (Sarnecki, 2009). För en ungdom som inte anser sig känna någon bekräftelse utifrån eller har någon känsla av självförtroende kan gestaltandet av denna stämpling bli en egen bekräftelse för ungdomen. Varje gång de utför en kriminell handling erhåller de denna bekräftelse uppfylld med tanke på att det är den bild samhället eller nära och kära har gett ungdomen. Sarnecki menar även att med den sortens självuppfattning kommer ungdomen fortsätta bryta mot samhällets normer i ännu större utsträckning (ibid), för att fortsätta erhålla denna bekräftelse och känsla av egen makt.

Upprepade gånger i intervjuerna dök det även upp beskrivningar kring kriminella handlingars tillgång och åtkomst. Det finns ingen tid på dygnet där det inte går att begå kriminella handlingar, särskilt med tanke på om ungdomen ifråga är arbetslös. Det kan anses finnas en enkelhet i att vara kriminell istället för att erhålla ett arbete, det är inget glamouröst men det är det som är enklast.

”[...] Men det är det som, som de flesta kan. Det är att ta nån annans, det är det som dem är bra på. Sen faller man tillbaka till det, när man har muckat. Det är det som gör att man inte har några andra kompisar som förebygger det.” (IP 3)

Ungdomarna ser den enkla vägen och får samtidigt ett utlopp till att hantera frustrationen som uppstår av att inte ha egna resurser till försörjning. Salaam (2011) beskriver i sin studie att ungdomar vänder sig till gäng som ett sätt att erhålla resurser de inte själva kan tillhandahålla som kan bidra till grundläggande försörjning (Salaam, 2011), ett sätt att överleva och är sista utväg för ungdomarna. I detta fall kan det ses som en liknelse av att ungdomarna förmodligen inte ser någon annan utväg i tillitsbristen till samhället, brist på egna resurser till försörjning och sysslolösheten som blir av arbetslösheten.

"[...] Sysslöshet är ju en av orsakerna till att man gör såna här saker. Det är väldigt tydligt." (IP 3)

Som ett avslutande citat som vi finner ger en helhetsbild, kopplar IP 2 ihop alla faktorer som påvisar att det faktiskt är fler faktorer än arbetslöshet som påverkar kriminalitet.

"Strukturella faktorer, utanförskapsfaktorer. Om man tittar på ett geografiskt område, en stadsdel och jämför den med andra stadsdelar, det har jag gjort genom statistiken. Det är väldigt mycket större andel misstänkta för brott i fattiga områden där arbetslösheten är hög och utanförskapsfaktorerna är många där är det större andel folk som är kriminella, jag anser att det har med socioekonomiska och geografiska faktorer. Jag tror inte på individförklaringar såsom fler ADHD-diagnoser i vissa områden än andra. Östermalm t.ex., som en rik stadsdel, har en väldigt hög andel diagnosticerade barn men inte samma andel kriminella som andra stadsdelar, därför ser jag mest strukturella faktorer som den stora orsaken." (IP 2)

6. Slutdiskussion

I detta kapitel kommer vi utifrån våra frågeställningar ge ett försök att besvara dessa. Därefter kommer vi ge en allmän diskussion där vi kommer ta upp relevansen och slutligen avsluta diskussionen med att ge förslag till fortsatt forskning.

6.1 Besvarandet av frågeställningar och tolkningar

Studiens syfte var att undersöka relationen mellan unga arbetslösa och kriminalitet. Fokus har legat på relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet enligt professionellas perspektiv och hur detta stämmer överens med tidigare forskning.

6.1.1 Hur upplever en grupp professionella att kopplingen mellan arbetslöshet och kriminalitet ser ut för ungdomar?

Det har under studiens gång visat sig finnas fler faktorer än själva arbetslösheten i sig. De faktorer som vi har hittat med hjälp av de professionellas beskrivningar och använt som teman är:

- Arbetslöshet
- Uppväxt och utbildning
- Boende
- Hälsa
- Kriminalitet

Det framkommer i empirin att *arbetslösheten* har en stor påverkan på självkänsla och självförtroendet, och med det låga självförtroendet infinner sig en hopplöshet. Dessa delar tillsammans skapar ett stigma som påverkar individen negativt. Detta kan leda till att individen införlivat negativa egenskaper sammankopplat med att vara arbetslös såsom kriminalitet, missbruk etc. Att vara arbetslös kan även leda till att ungdomar söker sig till grupper som befinner sig i ett utanförskap. Även *hälsan* har ett stort inflytande i relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet. Det framkommer tydligt att psykisk hälsa och långvarig arbetslöshet är sammankopplade. Det förefaller vara vanligt med depressioner till följd av arbetslöshet och missbruk. Eftersom utanförskapet blir så stort med missbruk är steget inte långt att falla in i kriminalitet för ungdomar. Den psykiska hälsan präglas mycket av svek, skam och en känsla av misslyckande. Skamkänslan ledde oss vidare till *uppväxt och utbildning*.

Utbildning och uppväxt har en central roll i framtidsmöjligheter till etablering i arbetslivet, kopplingen blir därför utan utbildning och en uppväxt i utanförskap att det kan leda till

kriminalitet på lång sikt. Det visar sig att det viktigaste i uppväxten är anknytning och ett socialt nätverk till vuxna förebilder. Utan dessa blir ungdomen stigmatiserad och präglad i unga år, vilket ökar risken till ett kriminellt liv.

För att kunna leva ett självständigt liv anses *boende* vara en viktig faktor. I empirin framkommer det att boende är en viktig del och något som många av ungdomarna strävar efter och uppger en önskan till. Detta kopplas samtidigt ihop med den psykiska hälsan, för med ett boende kommer man närmre en social kontroll och utan boende hamnar ungdomen i ett ännu större utanförskap. Självkänslan kan stärkas med ett boende genom att få en struktur i vardagen. Arbete och bostad är två viktiga grundstenar i livet och för den psykiska hälsan, samt reducerar risken för ett kriminellt liv.

Kriminalitet är ett komplicerat fenomen som är sammankopplat med alla dessa ovanstående faktorer. Enbart arbetsmarknadsåtgärder räcker inte för att förebygga kriminalitet. Samhället måste beakta alla faktorer för att kunna hjälpa ungdomarna att bli en del av samhället och inte hamna i ett utanförskap. Det framkommer att ungdomar som har hamnat snett kämpar mot en otrolig motvind för att återanpassas eftersom stigmat och stämplingen sitter så djupt. Alla dessa ovanstående faktorer kombinerat med den låga självkänslan och ett bekräftelsebehov gör det lättare för arbetslösa ungdomarna att välja den kriminella banan.

Genomsyrande i alla delar är stigmat och utanförskapet, det ena leder oftast till det andra. Alla delar är sammankopplade på ett eller annat sätt i en ond cirkel. Dock är det viktigt att tänka på att detta inte är generellt för samtliga ungdomar i Sveriges samhälle och behöver inte innebära att växer man upp i t.ex. ett utanförskap och blir arbetslös leder det inte automatiskt till kriminalitet. Alla faktorer måste samspela och beror på hur ungdomen kan hantera sitt stigma.

6.1.2 Hur stämmer dessa erfarenheter överens med tidigare forskning på området?

Genomgående i de professionellas erfarenheter stämmer detta väl överens med tidigare forskning inom området. Statens folkhälsoinstitut (2002:18) menar på att arbetslösheten påverkar självkänsla och självförtroende negativt (Statens folkhälsoinstitut, 2002:18) vilket stöds av empirin. Dålig självkänsla och känslor av skam menar Goffman (2010) är en del av stigma som leder till ett utanförskap. Med stigmat följer attribut som kan påverka andra faktorer (Goffman, 2010), det innebär att en stigmatiserad uppväxt kan prägla en stigmatiserad arbetslöshet och i slutändan kriminalitet något som även stöds av empirin.

Tidigare forskning av Baron (2008) har påtalat att boende är sammankopplat till kriminalitet och även till arbetslöshet vilket tillsammans leder till utanförskap (Baron, 2008). Detta visar

även på hur empirin om relationer mellan de olika delarna stämmer väl överens med tidigare forskning.

SOU-rapporten *Unga som varken arbetar eller studerar* (2013:74) visar på att i dagens samhälle är det svårt att få ett arbete utan utbildning (SOU, 2013:74). Detta stämmer överens med att utbildning och uppväxt präglar etablering på arbetsmarknaden för ungdomar.

Ungdomsstyrelsen (2005:1) pekar på att det finns ett klart samband mellan att vara i ett utanförskap i unga år och senare livet (Ungdomsstyrelsen, 2005:1). I empirins olika delar är känslan av utanförskap återkommande.

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Genom arbete med denna studie och sökning i tidigare forskning har vi upptäckt att det finns en del områden att forska vidare på, specifikt förebyggande arbete inom olika faktorer kring problemområdet.

- Hur fungerande är det svenska socialsystemet? Fungerar systemet för att hjälpa ungdomar istället för att motverka? Vi är medvetna om att denna fråga är väldigt stor men anser att det ändå är en viktig fråga att bryta ner och forska vidare på.
- Hur stor påverkan kan en kontaktperson/vuxen förebild ha för en ungdoms självkänsla/stigma under deras uppväxt samt skolgång?
- Hur fångar man bäst upp ungdomar med låg självkänsla eller självförtroende?
- Vilken insats är bäst lämpad för att plocka ut en ungdom/människa ur ett utanförskap?
- Hur stor påverkan har samhällets normer, regler och värderingar på en individs identitet? Detta är särskilt beaktande kring ungdomar och deras känsla av samhörighet.
- Vad kan socialtjänsten ytterligare göra för att inte skärma av individer från samhället, på så sätt hindra en människas stämpling till att ta hjälp?
- Straffar rättsväsendet mer än de hjälper utsatta ungdomar? I vår studie har det varit återkommande med att de professionella beskriver att ungdomarna känner sig mer straffade än hjälpta.
- Forskning som punktmarkerar hur man kan förebygga inom vissa delar istället för enbart helhet, t.ex. hur man kan förebygga kriminalitet genom exempelvis åtgärder inom en faktor som får genomgående positiva konsekvenser.

6.3 Allmän diskussion

Eftersom vi har en hög ungdomsarbetslöshet i Sverige och att det uppmärksammas i media att ungdomskriminalitet ökar och åldrarna blir lägre kan vi tycka det är intressant att se hur det går att förebygga den trenden med socialt arbete. Det var intressant att se hur alla delar påverkade relationen mellan arbetslöshet och kriminalitet, och ur socialarbetares synvinkel se hur man kan skapa fjärilseffekter genom insatser i en del. Detta kan vara användbart i vårt framtida sociala arbete att kunna se hur delarna påverkar helheten och veta att med rätt tillvägagångssätt kan man påverka en ungdoms framtid.

Den här studien har gett oss en inblick i vilka svårigheter ett utanförskap kan skapa för en ungdom redan i unga år, och att det även kan följa med senare i livet. Intresset var stort bland intervjupersonerna och uppmärksammat en önskan att systemet behöver ändras till ungdomarnas fördel. De ansåg att det var nyttigt för oss som studenter att veta systemets begränsningar inom detta område.

Vårt teorival och vetenskapliga förhållningssätt baserar sig på att vi ville se delarna kopplade till helheten därför passade hermeneutiken. Stigma valde vi specifikt utifrån att vi ville komma in djupare med hur samhället och grupper påverkar en individ. Vi hoppas att vi lyckats förmedla både delar och helheten för läsaren.

7. Referenser

- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Baron, S. W. (2008). Street Youth, Unemployment, and Crime: Is It That Simple? Using General Strain Theory to Untangle the Relationship. *Canadian Journal of Criminology & Criminal Justice*, 50(4), 399-434.
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (u.å.). *Ungdomsbrottslighet*. [Elektronisk] Tillgänglig: <<http://www.bra.se/bra/brott--statistik/ungdomsbrottslighet.html>> [2013-11-17]
- Brå-rapport 2013:3 *Brott bland ungdomar i årskurs nio – Resultat från Skolundersökningen om brott åren 1995-2011*. Stockholm: Fritzes.
- Chatterjee, J. (2006). *A Research Report on Youth Gangs: Problems, Perspective and Priorities*. A publication of research and evaluation branch of Royal Canadian Mounted Police, Ottawa, Ontario, Canada.
- Edmark, K. (2002). Arbetslöshetens effekter på brottsligheten. *Ekonomisk Debatt 2002*, 30(5), 403-416.
- Elofsson, S. (2005). Kvantitativ metod – En struktur och kreativitet. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.). *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 59-90). Lund: Studentlitteratur.
- Estrada, F. (2013) Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och kultur. I F. Estrada & Flyghed (red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 21-56). Lund: Studentlitteratur.
- Estrada, F., & Flyghed, J. (2013). Inledning. I F. Estrada & J. Flyghed (red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s.11-20). Lund: Studentlitteratur.
- Goffman, E. (2010). *Stigma den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Grönqvist, H. (2011). Youth unemployment and crime: New lessons exploring longitudinal register data. *Swedish Institute for Social Research (SOFI)*, Stockholm University. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sofi.su.se/polopoly_fs/1.64991.1323949609!/WP11no7.pdf> [2013-09-13]
- Hammarström, A. (1996). Arbetslöshetens konsekvenser bland ungdomar – en översikt. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 1-2, 1996.

- Hammer, T. (2007). Labour market integration of unemployed youth from a life course perspective: The case of Norway. *International Journal of Social Welfare*, 16(3), 249-257. Doi:10.1111/j.1468-2397.2006.00467.x
- Kieselbach, T., & Traiser, U. (2003). Long-term Unemployment and the Risk of Social Exclusion among Young People in Europe: Recommendations for Activation Policies. *American Journal of Community Psychology*, 32(1-2), 69-76.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S., & Goldberg, T. (2008). Närvarande och frånvarande berättelser. ”Frontstage” – och ”backstage” – analyser. I S. Larsson, Y. Sjöblom & J. Lilja (red.), *Narrativa metoder i socialt arbete* (s. 153-186). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005a). Teori, metod och empiri. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 19-38). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005b). Kvalitativ metod – En introduktion. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 91-128). Lund: Studentlitteratur.
- Ostrowsky, M. K., & Messner, S. F. (2005). Explaining crime for a young adult population: An application of general strain theory. *Journal of Criminal Justice*, 33(5), 463-476. doi: <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se:2048/10.1016/j.jcrimjus.2005.06.004>
- Ploeger, M. (1997). Youth employment and delinquency: Reconsidering a problematic relationship*. *Criminology*, 35(4), 659-676.
- Rokenes, O. H. (2007). *Bära eller brista – Kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Malmö: Gleerups Utbildning.
- Salaam, A. O. (2011). Motivations for Gang Membership in Lagos, Nigeria: Challenge and Resilience. *Journal of Adolescent Research*, 26(6), 701-726. Doi:10.1177/0743558411402333.
- Sarnecki, Jerzy. (2009). *Introduktion till kriminologi*. Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- SOU 2013:74. *Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan*. Slutbetänkande av Utredningen om unga som varken arbetar eller studerar. Stockholm.
- Statens folkhälsoinstitut 2002:18. *Ungdomsarbetslöshetens konsekvenser för folkhälsa och social anpassning - Erfarenheter och kunskaper från 1990-talets forskning*. Stockholm.

Statiska Centralbyrån (SCB). (2013). *Ungdomars arbetsmarknadssituation – en europeisk jämförelse*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.scb.se/Statistik/AM/AM0401/2013K01x/AM0401_2013K01x_SM_AM110_SM1302.pdf> [2013-11-17]

Ungdomsstyrelsen 2005:1. Fokus 05 – *En analys av ungas etablering och försörjning*. Stockholm.

Ungdomsstyrelsen 2008:9. Fokus 08 – *En analys av ungas utanförskap*. Stockholm.

Ungureanu, G. (2013). Deviance in the Economic Behaviour at the Age of Adolescence. *AGORA International Journal of Juridical Sciences*, 2, 209-216.

Wallén, G. (1996). *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

BILAGA 1 – Intervjuguide

Presentation/inledning

Erfarenhet – år i yrket, utbildning

Kopplingen

Skillnad mellan att ha arbetslivserfarenhet och inte?

Fördel/nackdel med att vara arbetslös? (finns det någon)

Hur anser du att ungdomarna upplever arbetslöshet? (arbetsbrist, orättvist, samhällets fel)

Hur upplever du arbetslöshet?

Hur anser du att ungdomarna upplever kriminalitet? (spännande, glamour)

Hur upplever du kriminalitet?

Ser du någon skillnad mellan återfallsförbrytare/förstagångsförbrytare?

Vilka anser du är de mest bidragande faktorerna till kriminalitet?

Hur anser du att självkänslan påverkas? (arbetets betydelse)

Levnadsvillkor

Hur anser du att boende påverkar kopplingen mellan arbete/kriminalitet?

Hur anser du att hälsa påverkar kopplingen mellan arbete/kriminalitet? (social exklusion/stigmatisering)

Hur anser du att uppväxten påverkar kopplingen mellan arbete/kriminalitet?

Hur anser du att utbildning påverkar kopplingen mellan arbete/kriminalitet?

Hur anser du att samhällsnormer/värderingar påverkar ungdomarna? (materiella samhället)

Hur anser du att ett arbete förändrar situationen?